

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)” มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาใน 2 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นที่ 1 ได้แก่ เพื่อศึกษากลยุทธ์การสื่อสารในโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ประเด็นที่ 2 ได้แก่ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของครูและเยาวชนที่อยู่ในโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

การวิจัยครั้งนี้ใช้หลักการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-dept Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 34 ท่าน ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลการวิจัย

ประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วนดังนี้

1. โครงสร้างการบริหารจัดการของโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง
2. กลยุทธ์การสื่อสารของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในการจัดการโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง
3. การมีส่วนร่วมของครูและนักเรียนที่เข้าร่วมในโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

ส่วนที่ 1 โครงสร้างการบริหารจัดการของโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

โครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

ความเป็นมา

ปี พ.ศ. 2548 คณะกรรมการธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้แต่งตั้งคณะกรรมการพิเศษกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility Ad-hoc Committee : CSR) ขึ้นมา โดยตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งที่สังคมโดยรวมและนโยบายที่จะจัดทำโครงการต่างๆ รวมถึงการสนับสนุนช่วยเหลือและเข้าร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชนในทุกท้องที่ที่ธนาคารมีการดำเนินธุรกิจอย่างสม่ำเสมอ

ทั้งนี้เห็นว่าสภาพแวดล้อมปัจจุบันสร้างค่านิยมที่ทำให้สังคมไทยอ่อนแอลงเรื่อยๆ โดยเฉพาะในเยาวชน ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติ จึงได้จัดตั้งโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะปลูกฝังวิถีดำเนินชีวิตอย่างมีสติรอบคอบ และเพิ่มคุณค่าด้านคุณธรรม จริยธรรม ไปพร้อมๆ กับการให้ความรู้แก่เยาวชนเพื่อเขาเหล่านั้นจะได้เติบโตเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพต่อไปในอนาคต

เนื่องจาก เศรษฐกิจพอเพียง เป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่เพียบพร้อมไปด้วยวิธีการปฏิบัติตนให้เหมาะสม ตามหลักความพอประมาณ การคำนึงถึงเหตุและผลของการกระทำ ตลอดจนการควบคุมความเสี่ยงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งต้องอาศัยการแสวงหาความรู้ในแขนงต่างๆ นำมาเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ให้พอเหมาะพอควรกับสถานการณ์ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องยึดมั่นในคุณธรรม เพื่อประโยชน์ของผู้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสมดุล ซึ่งหลักการดังกล่าวเติมเต็มวัตถุประสงค์ของธนาคารไทยพาณิชย์ ดังนั้นคณะกรรมการกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม กำหนดให้โครงการพัฒนาเยาวชนประสานความร่วมมือกับโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ในการดำเนินกิจกรรมกับโรงเรียนโดยเน้นการใช้ทรัพยากรของธนาคารและการมีส่วนร่วมของพนักงานเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาเยาวชนและสามารถขยายผลสู่สังคม
2. เพื่อสอดแทรกค่านิยมด้านคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิต
3. เพื่อให้ความรู้ด้านวิชาการ

4. สร้างภูมิคุ้มกันให้พร้อมที่จะรับกับกระแสโลกาภิวัตน์

การบริหารจัดการโครงการ

คณะกรรมการกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคมที่ประกอบด้วยกรรมการธนาคารเป็นส่วนใหญ่ เป็นผู้กำหนดนโยบาย โดยมีผู้จัดการโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงรับไปปฏิบัติ

โดยมีหน้าที่หลักดังนี้

1. ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายนอก (ได้แก่ โครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง ตลาดหลัก ทรัพย์ฯ กระทรวงศึกษา โรงเรียน ฯลฯ) และหน่วยงานภายใน
2. พิจารณาโครงการที่โรงเรียนต่างๆ เสนอมา
3. พัฒนาเนื้อหาหลักสูตรด้านบริหารจัดการการเงิน และกิจกรรมที่อยู่ในความชำนาญของธนาคาร
4. ติดต่อ สรรหา ประสานงาน และจัดอบรมวิทยากรอาสาสมัครของธนาคาร ด้านต่างๆ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจพอเพียง
5. ร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน จัดวิทยากรที่เหมาะสม เพื่อบรรยายให้โรงเรียนฟัง
6. เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ โครงการทั้งภายนอกและภายใน

กรอบการดำเนินงาน

1. ร่วมมือกับองค์กรหรือสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียนในลักษณะของการต่อยอดกิจกรรม และเป็นกิจกรรมที่พนักงานธนาคารสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม ในลักษณะ "อาสาสมัคร"
2. ใช้ความรู้ ความชำนาญที่ธนาคารมี อาทิ การบริหารจัดการ การเงิน ฯลฯ
3. นำ Value ที่ต้องการสอดแทรกในกิจกรรมต่างๆ เริ่มจากการสำรวจความต้องการที่แท้จริงของโรงเรียน อบรม และให้ความรู้ครูก่อนเพื่อความยั่งยืนของโครงการ
4. ให้ความสำคัญกับการสนับสนุนด้านองค์ความรู้ ไม่เน้นการสนับสนุนด้วยเงิน แต่จะพิจารณาเป็นกรณี ๆ ไป และไม่ให้ความช่วยเหลือด้านถาวรวัตถุ

การมีส่วนร่วมของพนักงาน ได้แก่การเป็นวิทยากร ที่มี "จิตอาสา" โดยมีรายละเอียด คือ

วิทยากรอาสาสมัครส่วนกลาง

1. ร่วมเป็นวิทยากรให้โรงเรียนต่างๆ ประมาณปีละ 2-3 ครั้งแล้วแต่โรงเรียนขอมา

2. ช่วยพัฒนาองค์ความรู้ โดยองค์ความรู้จะเป็นเรื่องที่พนักงานมีความชำนาญอยู่แล้ว
3. ประสานให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือโรงเรียนเป็นครั้งเป็นคราว

คุณสมบัติของวิทยากรอาสาสมัคร

1. มีใจต้องการดำเนินกิจกรรมเพื่อสังคม
2. มีความรู้และเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หากเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตได้ ยิ่งเหมาะสมมาก
3. มีองค์ความรู้ที่โรงเรียนต้องการ
4. สามารถถ่ายทอดสู่เยาวชน
5. มีความพร้อมที่จะร่วมกิจกรรม และไม่กระทบต่องานประจำ

พนักงานเขตและสาขาของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) มีหน้าที่ดังนี้

1. ประสานงานกับโรงเรียน และธนาคารสำนักงานใหญ่
2. เข้าร่วมกิจกรรม
3. เป็นที่ปรึกษาให้กับโรงเรียน

แนวทางการสนับสนุนโรงเรียนของธนาคาร

1. ให้องค์ความรู้ ที่ธนาคารมีความรู้ความชำนาญได้แก่ ด้านบริหารจัดการ การบริหารการเงินส่วนบุคคล การออม และความรู้เกี่ยวกับการเงินฯลฯ กับครูเป็นขั้นแรกเพื่อครูสามารถสอนนักเรียนรุ่นต่อไปทำให้การถ่ายทอดมีความยั่งยืน
2. สนับสนุนงบประมาณสนับสนุนโครงการ/กิจกรรมต่างๆตามเกณฑ์ของธนาคาร ซึ่งโครงการจะมีความหลากหลาย และแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละโรงเรียน
3. ให้คำปรึกษาแนะนำ และช่วยเหลือในเรื่องที่พนักงานมีความรู้ความสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเป็นครั้งคราว

การร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน

ธนาคารได้เริ่มกิจกรรมกับโรงเรียนครั้งแรกในเดือนพฤษภาคม 2549 กระทั่งปัจจุบัน ร่วมสนับสนุนโครงการทั้งสิ้น 7 โครงการ ใน 6 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย เพชรบุรี - โครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง "เดินตามรอยพ่ออย่างพอเพียง" และ โครงการจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ
2. โรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร - โครงการเสริมสร้างวินัยเยาวชน
3. โรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี จ.กรุงเทพมหานคร - พัฒนาการชุดการเรียนรู้บูรณาการ "บริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง"
4. โรงเรียนมกุฎเมืองราชวิทยาลัย จ.ระยอง - โครงการประกวดผลงานการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและโรงเรียนเครือข่ายลุ่มแม่น้ำประแส
5. โรงเรียนเทศบาลจามเทวี จ.ลำพูน - โครงการค่ายนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ผ่านอุทยานการเรียนรู้
6. โรงเรียนบ้านเหล่ากहु่งสว่าง จ.ขอนแก่น - โครงการพัฒนาพอเพียง

และเนื่องจาก ขอบเขตของการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นโรงเรียนนำร่องของโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งมี 2 โรงเรียนคือ โรงเรียนต้นแบบในภูมิภาค 1 โรงเรียน และ โรงเรียนต้นแบบในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 1 โรงเรียน ได้แก่

1. ภูมิภาค คือ โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย เพชรบุรี จ.เพชรบุรี
 2. กรุงเทพมหานครและปริมณฑล คือ โรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร
- โดยมีรายละเอียด ดังนี้

โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย เพชรบุรี จ.เพชรบุรี

ข้อมูลทั่วไป โรงเรียนประจำสหศึกษา ระดับมัธยมศึกษา นักเรียนประมาณ 500 คน
ที่ตั้ง จังหวัดเพชรบุรี เขตธนาคาร พระประโทน สาขา สาขาทำยาง

โดย โครงการของโรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย เพชรบุรี ที่ธนาคารเข้าไปมีส่วนร่วม มีทั้งหมด 2 โครงการคือ โครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง "เดินตามรอยพ่ออย่างพอเพียง" และ โครงการจัดนิทรรศการเฉลิมพระเกียรติ แต่เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้ จะมุ่งศึกษาเฉพาะ

โครงการที่ธนาคารได้มีวิทยากรอาสาสมัคร ไปให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง เท่านั้น ซึ่งในที่นี้ คือ โครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง "เดินตามรอยพ่ออย่างพอเพียง"

โครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง "เดินตามรอยพ่ออย่างพอเพียง"

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่แนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการนำมาประยุกต์ใช้กิจกรรมของโรงเรียน
2. เพื่อส่งเสริมแนวความคิด การวางแผนประกอบอาชีพในอนาคตบนพื้นฐานแห่งความพอเพียง
3. เพื่อให้ผู้มาเข้าค่ายได้เห็นแนวทางการใช้ทรัพยากรตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพื่อสร้างวิทยากรแกนนำในโรงเรียนให้มีความรู้และประสบการณ์ในการเผยแพร่ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างเดือนพฤษภาคม-กรกฎาคม 2549

วันจัดค่ายวันที่ 14-16 พฤษภาคม 2549

วิทยากรอาสาสมัคร 1.คุณศศิณี ลิ้มพงษ์ ผู้จัดการโครงการพัฒนาเยาวชน
2.คุณมนตรี รัตตานนท์ ผู้จัดการกิจกรรมสังคม

องค์ความรู้ที่บรรยาย การบริหารจัดการการเงินโครงการ (ธุรกิจ)

เป้าหมาย

1. นักเรียนจากโรงเรียนมัธยมในจังหวัดเพชรบุรี 23 โรงเรียนประมาณ 170 คน
2. ครู อาจารย์ และบุคลากรด้านการศึกษา ในจังหวัดเพชรบุรี ประมาณ 60 คน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. ความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการเผยแพร่ออกไปในวงกว้าง
2. ผู้รับการอบรมสามารถการทำงานที่มีความสอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่อย่างไร
3. ผู้รับการอบรมได้แนวทางในการนำทรัพยากรที่มีอยู่ไปใช้เป็นแนวทางในการประกอบอาชีพ
4. ได้ขยายเครือข่ายการนำเอาหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวันให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
5. ผู้รับการอบรมได้เห็นประโยชน์และสามารถทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และนำเอาหลักการบริหารการเงินอย่างพอเพียงไปประยุกต์ใช้กับโครงการงาน

โรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน โรงเรียนสหศึกษา ระดับมัธยมศึกษา นักเรียนประมาณ 3,700 คน
เขตพื้นที่การศึกษา กทม.เขต 1 เขตธนาคาร วิสุทธิกษัตริย์ สาขา บางกระบือ

โครงการเสริมสร้างวินัยเยาวชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อบูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าในหลักสูตรสถานศึกษา
2. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียน และครูร่วมกันจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง
3. เพื่อส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรม ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง
4. เพื่อเสริมสร้างทักษะการแสวงหาความรู้ การวางแผน การแก้ปัญหา และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
5. เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะนักเรียนในด้าน ความอดทน อดกลั้น ประหยัด มีวินัย ซื่อสัตย์ กตัญญู อ่อนน้อมถ่อมตน ฯลฯ

ระยะเวลาดำเนินการ ระหว่างเดือนพฤษภาคม 2549 – เดือนมีนาคม 2550

วิทยากรอาสาสมัคร 1.คุณศศิณี ลิ้มพงษ์ ผู้จัดการโครงการพัฒนาเยาวชน
2.คุณชฎาดวง สุวรรณทัต ผู้จัดการหน่วยธุรกิจหลักทรัพย์

องค์ความรู้ที่บรรยาย การบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล

เป้าหมาย ครูในโรงเรียนโยธินบูรณะนำเศรษฐกิจพอเพียงบูรณาการในการเรียนการสอน
นักเรียนทั้งโรงเรียน

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. โรงเรียนสามารถบูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าในหลักสูตรสถานศึกษาได้
2. นักเรียน และครูร่วมกันจัดทำและพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ในระดับชั้นต่าง ๆ ได้
3. นักเรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ ความรอบรู้ รอบคอบ การวางแผน การแก้ปัญหา และการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังกล่าว
4. โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมขับเคลื่อนแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้

ส่วนที่ 2 กลยุทธ์การสื่อสารของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในการจัดการโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอ-เพียง

กลยุทธ์การสื่อสาร ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญส่วนหนึ่งในโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ซึ่งการเลือกกลยุทธ์การสื่อสารโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเป็นหลัก ถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในโครงการพัฒนาเยาวชนฯ

จากการศึกษาพบว่า โครงการพัฒนาเยาวชนฯ จะไม่ทำโครงการด้วยตัวเอง แต่จะเป็นการเข้าไปต่อยอดหรือขยายผล โครงการหรือกิจกรรม ที่ดำเนินการโดยโรงเรียน และมีผลงานที่ประจักษ์มาแล้วในระดับหนึ่ง และหาช่องทางให้พนักงานมีส่วนร่วมในลักษณะ “อาสาสมัคร” คือช่วยบรรยายองค์ความรู้เรื่องการบริหารจัดการการเงิน โดยโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงที่โครงการพัฒนาเยาวชนเข้าไปต่อยอด และเป็นโรงเรียนนำร่องของโครงการมี 2 โรงเรียนคือ

1. โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย เพชรบุรี ซึ่งโครงการที่ธนาคารเข้าไปมีส่วนร่วมคือ โครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง “เดินตามรอยพ่ออย่างพอเพียง”
2. โรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร ซึ่งโครงการที่ธนาคารเข้าไปมีส่วนร่วมคือ โครงการเสริมสร้างวินัยเยาวชน

กลยุทธ์การสื่อสารของโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริพอเพียง สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเด็น ได้แก่ กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ความรู้ กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ กลยุทธ์การใช้สื่อ และกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสร้างเครือข่าย

1. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ความรู้

มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้ในเรื่องแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง และองค์ความรู้ที่วิทยาการอาสาสมัครมีความรู้ ความชำนาญได้แก่ ด้านบริหารจัดการ การบริหารการเงินส่วนบุคคล และความรู้เกี่ยวกับการเงิน ให้แก่ครูและเยาวชน ที่ร่วมโครงการ เพื่อบูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่หลักสูตรการศึกษา อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแบ่งเป็น

1. โครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง “เดินตามรอยพ่ออย่างพอเพียง” โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย เพชรบุรี จ.เพชรบุรี
กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูและนักเรียน

- ความรู้ที่บรรยาย 1. เศรษฐกิจพอเพียง
2. การบริหารจัดการการเงินโครงการ (ธุรกิจ) เน้น การบริหารรายรับ-รายจ่าย
2. โครงการเสริมสร้างวินัยเยาวชน โรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร

กลุ่มเป้าหมาย คือ ครู

- ความรู้ที่บรรยาย 1. เศรษฐกิจพอเพียง
2. การบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล เน้น การลงทุน การออมระยะยาว

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ความรู้ คือ การวิเคราะห์ผู้รับสารก่อนไปบรรยาย และนำเสนอความรู้ในสิ่งที่วิทยากรนัดจากการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

2. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวหรือพยายามชักจูงให้ครูและนักเรียน ส่วนใหญ่เป็นการโน้มน้าวใจพร้อมกับให้ความรู้ในกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งจะใช้สื่อบุคคลเป็นสื่อหลัก โดยโน้มน้าวให้หันมาให้ความสนใจและให้ความสำคัญกับแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงพอเพียง ในเรื่อง ของการบริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง โดยโครงการพัฒนาเยาวชนฯ พยายามสอดแทรกองค์ความรู้เข้ากับกิจกรรมต่างๆ ที่ได้ทำร่วมกับโรงเรียน โดยให้สามารถบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นองค์ความรู้ที่ยั่งยืน

ทั้งนี้ นอกจากความรู้เรื่องการบริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียงที่โครงการให้แล้ว ทั้งนี้ยังให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อปลูกฝังคุณธรรมให้นักเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่ ความอดทนอดกลั้น มีวินัย ซื่อสัตย์ กตัญญูรู้คุณ และการประหยัดอดออม โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 โรงเรียนดังนี้

1. โครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง "เดินตามรอยพ่ออย่างพอเพียง" โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เพชรบุรี จ.เพชรบุรี

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ คือ

1. การกระตุ้น โดยการพูด ชักจูง ให้ประโยชน์ของการออม
2. ให้ทำแบบฝึกหัดต่างๆ เช่น การบันทึกรายการรับจ่าย
3. การให้ของรางวัล เป็นจุดจูงใจ

2. โครงการเสริมสร้างวินัยเยาวชน โรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร

กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ คือ การพูด ชักจูง ให้เห็นความสำคัญของเนื้อหาได้แก่ การบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล เน้น การลงทุน การออมระยะยาว

3. กลยุทธ์การใช้สื่อ

สื่อ ถือเป็นตัวกลางที่จะนำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร ซึ่งประสิทธิผลของการสื่อสารจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการเลือกใช้สื่อ เพื่อนำสารไปสู่ผู้รับสารได้อย่างเหมาะสม

ในโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงมีการใช้สื่อต่างๆ ในการเผยแพร่ความรู้ คล้ายๆ กันทั้ง 2 โรงเรียน ซึ่งได้แก่ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจและสื่ออิเล็กทรอนิกส์

1. สื่อบุคคล ได้แก่ วิทยากรอาสาสมัคร ซึ่งเป็น สื่อที่สำคัญที่สุด ของโครงการพัฒนาเยาวชนที่เพิ่งดำเนินการในระยะแรก เพราะสื่อบุคคล ของธนาคารเป็นวิทยากรที่มีความรู้ และเป็นสื่อที่มีชีวิตจิตใจ มีผลกับผู้โดยสารโดยตรง และวิทยากรจะเป็นผู้ประเมินสถานการณ์ได้ว่า ในครั้งต่อไป ถ้าจะมีการบรรยาย ให้โรงเรียนฟังอีก จะเพิ่มสื่ออะไร เข้าไป เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้ฟัง ซึ่งคือ ครู และนักเรียนให้มากที่สุด

2. สื่อเฉพาะกิจ ที่ใช้ในโครงการพัฒนาเยาวชนฯ คือ แผ่นพับ และโปรแกรมนำเสนอองาน (Power Point)

2.1 แผ่นพับ จากการสัมภาษณ์พบว่า แผ่นพับยังมีเนื้อหาสาระที่เน้นวิชาการมากเกินไป อีกทั้งตัวอักษร รูปภาพและสีสันทังไม่ดึงดูดใจ ทั้งนี้ควรนำเสนอในรูปแบบที่แปลกใหม่ ฉีกแนวออกจากรูปแบบเดิมๆ บ้าง

2.2 โปรแกรมนำเสนอองาน (Power Point) โดย Power Point ของโครงการจะเป็นรูปแบบเดียวกันที่คุณศศิณี ลิ้มพงษ์ ผู้จัดการโครงการพัฒนาเยาวชนฯ เป็นผู้จัดทำขึ้นมาเอง โดยให้วิทยากรศึกษาก่อนไปบรรยายในแต่ละโรงเรียน และให้วิทยากรเพิ่มเติมความรู้ในส่วนที่แต่ละท่านถนัดไปตามความเหมาะสม โดยผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่า เนื้อหาใน Power Point ค่อนข้างจะละเอียดและสมบูรณ์แบบ เรียงลำดับเนื้อหาดี แต่อยากให้เพิ่มตัวอย่างและเทคนิค ลูกเล่นมากกว่านี้เพื่อความดึงดูดใจ

3. สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) เนื่องจากสะดวกและรวดเร็ว โดยเฉพาะโรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย เพชรบุรี ที่อยู่ในต่างจังหวัด การใช้ E-Mail ก็เป็นสื่อที่สะดวกทั้งผู้รับ และผู้ส่ง ทั้งนี้ยังสามารถส่ง file เอกสารต่างๆ ผ่านทาง E-Mail ได้อีกด้วย

4. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสร้างเครือข่าย แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสร้างเครือข่ายภายในธนาคาร และกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสร้างเครือข่ายภายนอกธนาคาร โดยมีรายละเอียด ดังนี้คือ

1. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสร้างเครือข่ายภายในธนาคาร ได้แก่

1.1 ความสนใจในแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษาพบว่า ความสนใจในเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการเข้าร่วมเป็นวิทยากรอาสาสมัครนั้น เพราะเห็นว่าเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ช่วยในการตัดสินใจปัญหาในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นเหตุเป็นผล และทำให้มีความสุขตามอัตภาพของตนเอง

1.2 การสื่อสารผ่านสื่อและการสื่อสารแบบตัวต่อตัว เพื่อการสร้างเครือข่าย เนื่องจากเป็นโครงการนำร่อง ในการที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกของโครงการพัฒนาเยาวชนฯในระยะแรก จะมีการติดต่อกันโดยการสื่อสารแบบตัวต่อตัว และการชวนกันปากต่อปาก โดยอาศัยความสนิทสนมคุ้นเคยส่วนบุคคล หรือศึกษาก่อนว่า เรื่องที่จะไปบรรยายเป็นเรื่องใด แล้วโทรศัพท์ติดต่อกับวิทยากรที่คิดว่ามีองค์ความรู้ที่จะไปสอนได้ ซึ่งการสื่อสารนี้ จะเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication)

1.3 การอยากเป็นส่วนหนึ่งในการทำกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม เพราะเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ และสามารถใช้เวลาว่างโดยไม่กระทบกับงานที่ทำอยู่เป็นประจำ และเนื่องจากธนาคารเป็นองค์กรภาคธุรกิจ และมีกิจกรรมที่คืนกำไรให้สังคม วิทยากรอาสาสมัครจึงสนใจมาร่วมกิจกรรม

2. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสร้างเครือข่ายภายนอกธนาคาร ได้แก่

2.1 การจูงมือกับองค์กรอื่นที่ทำโครงการเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงอยู่แล้ว เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของโครงการฯ คือ การไปต่อยอดโรงเรียนที่ทำโครงการอยู่แล้ว โดยธนาคารนำองค์ความรู้ที่ธนาคารมีไปให้แก่โรงเรียน ทั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และตลาดหลักทรัพย์

2.2 การสื่อสารผ่านสื่อและการสื่อสารแบบตัวต่อตัวเพื่อการสร้างเครือข่าย ในที่นี้คือโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 2 โรงเรียนคือ โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เพชรบุรี และโรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร ในลักษณะที่โครงการฯจบ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับโรงเรียนยังไม่จบ ยังมีการติดต่อสื่อสารกันต่อไปในลักษณะ Keep Contact ไปเรื่อยๆ เพื่อดูว่า ครูได้นำองค์ความรู้ที่ธนาคารมีให้ไปบูรณาการกับการเรียนการสอนอย่างไร แล้วนักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงหรือไม่ และทั้งนี้ได้มีการขยายไปถึงครอบครัวและชุมชนหรือไม่ โดยวิธีการติดต่อสื่อสาร

ที่ใช้มากที่สุดคือการสนทนาผ่านทางโทรศัพท์ การใช้ E-Mail และการไปเยี่ยมชมที่โรงเรียนตามลำดับ ซึ่งวิธีการสื่อสารที่ใช้คือ การสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication)

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของครูและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ของธนาคารไทยพาณิชย์จำกัด (มหาชน)

เนื่องจากงานวิจัยเรื่องนี้ มีขอบเขตการวิจัยโดยศึกษาการมีส่วนร่วมของ ครูและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาเยาวชน 2 โรงเรียนคือ โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย เพชรบุรี จ.เพชรบุรี และ โรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยขอนำเสนอรายละเอียดการมีส่วนร่วมของครูและเยาวชน ดังนี้ คือ

1. ที่มาของโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง
2. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
3. วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม

1. ที่มาของโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง

เริ่มต้นจากการที่ นักเรียนชื่อ นายประพล ลอตระกูล ได้ส่งเรียงความเข้าประกวดเรื่อง "เศรษฐกิจพอเพียงที่ข้าพเจ้ารู้จัก" กับคณะกรรมการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และได้อันดับที่ 1 ในระดับภาคกลาง โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย เพชรบุรี จึงได้รับการคัดเลือกจากกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้เป็นโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงประจำภาคกลางตอนบนและภาคตะวันตก โรงเรียนได้ดำเนินการ โดยจัดทำ "โครงการพัฒนางานสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง" เนื่องด้วย โรงเรียนได้ดำเนินงานสวนพฤกษศาสตร์ เพื่อสร้างจิตสำนึกนักเรียนในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช ตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีและเมื่อรับงานเป็นต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง ทางโรงเรียนจึงคิดดำเนินงานทั้ง 2 งานให้เป็นเนื้องานเดียว คือสร้างจิตสำนึกนักเรียนในการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชโดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินการ

การตั้งเป้าหมายระยะแรกด้วยการ มุ่งเน้นไปที่การให้ผู้เรียนรู้จักตน เห็นประโยชน์ของสรรพสิ่งรอบข้างที่มีอยู่ และนำไปใช้ประโยชน์โดยไม่ไปรบกวนธรรมชาติมากเกินไป ต่อจากนั้นจะเป็นการขยายผล โดยการจัดกิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งสามารถเป็นตัวอย่างในการศึกษาดูงานของสถานศึกษาต่างๆ ได้ โดยสร้างนักเรียนให้เป็นผู้ดำเนินการเผยแพร่ความรู้เรื่องการดำรงชีวิตแบบพอเพียง สู่ผู้ปกครอง และชุมชน ได้

ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 เริ่มปีงบประมาณ 2550 โรงเรียนจะดำเนินงานในทุกภาคส่วนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาจัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดทำแผนการสอนให้บูรณาการกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทุกกลุ่มสาระ

ทั้งนี้ โรงเรียนได้แต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน ขึ้นและมีอนุกรรมการขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงจำนวน 7 ชุด ได้แก่

1. ชุดส่งเสริมให้ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แก่คณะครู – นักเรียนบุคลากรของโรงเรียนและบุคคลทั่วไป
2. ชุดส่งเสริมความประหยัดและออมของนักเรียน
3. ชุดส่งเสริมพฤติกรรมการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
4. ชุดส่งเสริมพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้
5. ชุดส่งเสริมความรับผิดชอบ
6. ชุดการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์และการจัดทำเว็บไซต์
7. ชุดติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในครั้งนี้โรงเรียนตั้งเป้าหมายที่จะสร้างความตระหนักให้เกิดขึ้นกับบุคลากรของโรงเรียนที่จะนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างยั่งยืน โดยที่ครูทุกคนในโรงเรียนต้องสังกัดคนละ 1 ชุดความรู้ โดยให้เลือกสังกัดอย่างอิสระ

ที่มาของการเข้าร่วมกิจกรรมกับธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

จากการศึกษาพบว่า หลังจากที่โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย เพชรบุรี ได้เข้าร่วมกับโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ทางโครงการวิจัยก็ได้แนะนำโรงเรียนว่า ถ้าโรงเรียนต้องการทำกิจกรรมอะไร ที่ต้องใช้งบประมาณ ทางธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) มีโครงการพัฒนาเยาวชน ทางโรงเรียนจึงได้เขียนโครงการและนำเสนอ

ทางธนาคาร ซึ่งโครงการแรกที่น่าเสนอคือ โครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง “เดินตามรอยพออย่างพอเพียง” ซึ่งจะอบรมครู และเด็กให้มีแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งธนาคารก็ได้ให้ทั้งเงินสนับสนุน และ ช่วยบรรยายองค์ความรู้ด้านปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องของการบริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง ที่ธนาคารมีแก่ครูและนักเรียน

2. ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาการมีส่วนร่วมของครูและเยาวชน โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เพชรบุรีที่ได้เข้าร่วม โครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง “เดินตามรอยพออย่างพอเพียง จากคณะกรรมการขับเคลื่อนงานเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน ชุติส่งเสริมความประหยัดและอดออมของนักเรียน เหตุที่เลือกศึกษาชุดนี้เพราะว่า เป็นชุด ที่ได้นำองค์ความรู้ เรื่อง “บริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง” ของธนาคารไทยพาณิชย์ มาใช้อย่างแท้จริง ซึ่งโครงการที่ศึกษาได้แก่ “สุดยอดคนประหยัด โรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เพชรบุรี” โดยผู้วิจัยขอเสนอรายละเอียดการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน ตามขั้นตอนการดำเนินงานของ โครงการสุดยอดคนประหยัด

ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ แบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอนหลักคือ

1. ขั้นตอนการริเริ่ม
2. ขั้นตอนการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน
4. ขั้นตอนในการติดตามและประเมินผล

1. ขั้นตอนการริเริ่ม

การที่นักเรียนมีเงินสำหรับการใช้จ่ายส่วนตัวอย่างอิสระ บางครั้งนักเรียนอาจเจอเรื่องประมาทในการใช้จ่ายจนส่งผลกระทบต่อฐานะทางการเงินของตน สร้างปัญหาต่างๆ ตามมา แม้ว่าโรงเรียนจะพยายามควบคุม โดยมีข้อตกลงร่วมกัน ให้นักเรียนสามารถใช้จ่ายได้สัปดาห์ละไม่เกิน 300 บาท แล้วก็ตาม เพื่อเป็นการควบคุมอีกมาตรการหนึ่งโรงเรียนจึงได้จัดทำ โครงการสุดยอดคนประหยัด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์เรื่องการประหยัดอดออม เพื่อส่งเสริมแนวทางการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และเพื่อค้ำหานักเรียนตัวอย่างเรื่องการประหยัดและอดออม เป้าหมาย ด้านปริมาณ คือ นักเรียนทุกคนเข้าร่วมโครงการประหยัดและอดออมและ ด้านคุณภาพ คือ นักเรียนทุกคนใช้เงินจากบัญชีค่าใช้จ่ายส่วนตัวอย่างมีเหตุผล ไม่เกิน สัปดาห์ละ 300 บาท ผู้รับผิดชอบ คือคณะกรรมการขับเคลื่อนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ฝ่ายส่งเสริมการประหยัดและอดออม

2. ขั้นตอนการวางแผนการดำเนินงาน

ระยะเวลาดำเนินงาน	1 ตุลาคม 2549 – 31 มีนาคม 2550
สถานที่ดำเนินงาน	โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย เพชรบุรี
กลยุทธ์	การปฏิรูปการเรียนรู้สู่การใช้ความรู้เป็นฐานการดำรงชีวิต

3. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

สรุปการดำเนินงานได้ดังนี้คือ

1. เดือนตุลาคม 2549 เป็นการเสนอโครงการเพื่อขออนุมัติจากผู้อำนวยการโรงเรียน ประชุมวางแผนแต่งตั้งกรรมการ และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. เดือนพฤศจิกายน 2549-กันยายน 2550 เป็นช่วงการดำเนินงาน โดยแบ่ง การสรุปและประเมินผลเป็น 2 ระยะเวลา คือ ในเดือน เมษายน 2550 และเดือนกันยายน 2550

โดยในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะภาคเรียนที่ 2/2549 คือตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2549-มกราคม 2550

4. ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล

ขั้นตอนของการติดตาม คือ ขั้นตอนการหาสุดยอดคนประหยัด โดยดูจากทะเบียนควบคุมการใช้จ่ายเงิน โดยจากการวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาเฉพาะภาคเรียนที่ 2/2549 คือตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2549-มกราคม 2550

จากการศึกษาพบว่ามี สุดยอดคนประหยัด ประจำภาคเรียนที่ 2/2549 จำนวน 6 คน ดังนี้

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่	เด็กหญิงชลธิชา สัตถาวร
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้แก่	เด็กหญิงปาริชาติ ลาพิมพ์
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้แก่	เด็กหญิงเอกณรงค์ สุขสุภกิจ
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้แก่	นายชาญชัย อุชนพงศ์
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่	นางสาวพลอยไพลิน มีภูคลัง
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้แก่	นายนิวัฒน์ พรหมเจริญ

โดยสามารถ สรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับการประหยัดและการออม ของนักเรียนสุดยอดคนประหยัดทั้ง 6 คนได้ดังนี้ คือ การประหยัดอดออมมีผลดี ทำให้รู้จักการใช้จ่ายเงินอย่างคุ้มค่า และรู้คุณค่าของเงิน สามารถนำเงินมาใช้ในการยามที่ฉุกเฉินได้ ส่งเสริมให้เป็นคนที่มีจิตกว้างขวาง รู้จัก

คิดวิเคราะห์ และตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งแรงบันดาลใจที่สำคัญที่ให้นักเรียนประหยัดคือ เห็นใจคุณพ่อคุณแม่ ที่ต้องทำงานหนักเพื่อส่งเงินมาให้เรียน การประหยัดจึงเป็นการแบ่งเบาภาระของครอบครัวที่ดี อีกทางหนึ่ง

ขั้นตอนการประมวลผลโครงการ

วิธีการประเมิน คือ การตรวจรายการการใช้จ่ายเงินประจำสัปดาห์

เครื่องมือที่ใช้ คือ ทะเบียนควบคุมการใช้จ่ายเงิน

ตัวชี้วัดความสำเร็จ คือ

1. ด้านผลผลิต – นักเรียนทุกคนเข้าร่วมโครงการประหยัดและอดออม
2. ด้านผลลัพธ์ – นักเรียนทุกคนเกิดคุณลักษณะ ประหยัดและอดออม และมีนักเรียนตัวอย่างการประหยัดอดออมดีเด่น 6 คน

3. วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม

ศึกษาจากการที่ครูและเยาวชน ที่ได้เข้าฟังการบรรยาย เรื่อง “การบริหารจัดการการเงิน” ที่วิทยากรอาสาสมัครได้ไปบรรยายให้ฟัง ในโครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง “เดินตามรอยพ่ออย่างพอเพียง” วันที่ 14-16 พฤษภาคม 2550

กิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจ

1. กิจกรรมการแจกของแถม

การแจกของแถม เป็นการใช้กลยุทธ์ยุทธศาสตร์เพื่อดึงดูดความสนใจให้นักเรียนสนใจกับกิจกรรมที่ทางธนาคารมีให้ โดยการมอบของแจก ซึ่งได้แก่ ปากกา กระเป๋า ซึ่งอาจเป็นของที่ไม่มีคุณค่าในแง่เงินทอง แต่มีคุณค่าในแง่จิตใจ ทำให้บรรยากาศในการฟังบรรยายไม่น่าเบื่อ

2. กิจกรรมการมีส่วนร่วม

กิจกรรมการมีส่วนร่วม ในที่นี้นั้น เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมกับเนื้อหาที่ได้รับจากองค์ความรู้ที่ธนาคารให้ ว่าหลังจากจบค่ายแล้ว นักเรียนได้รับความรู้ ในด้านไหนบ้าง แล้วมีประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเองอย่างไร โดยสรุปเนื้อหาที่เยาวชนได้จากการบรรยายของธนาคาร เรื่องการบริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง (ธุรกิจ) ได้แก่ เรื่อง การบันทึกรายรับ รายจ่าย กำไร ขาดทุน การออม และการทำบัญชี

สารและสื่อที่น่าดึงดูดความสนใจ

สารและสื่อที่น่าดึงดูดความสนใจในที่นี้ ก็คือ การเน้นความทันสมัยของเนื้อหา เพื่อเป็นการนำเสนอเรื่องราวให้เข้ากับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งได้แก่ นักเรียนที่เข้าค่าย และเนื่องจาก เนื้อหาที่

วิทยากรของธนาคารนำมาเสนอ จะเน้นการบรรยายเป็นหลัก ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย เพราะต้องนั่งฟังอย่างเดียว เป็นระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ดังนั้น ในการนำเสนอเนื้อหาของวิทยากร ควรมีลูกเล่นโดยการเชื่อมโยงเนื้อหาพื่นๆ เดิมๆ ให้เข้ากับตัวสื่อ ที่เป็นที่น่าสนใจในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความสนใจ ซึ่งนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ วิธีการนำเสนอสารและสื่อให้ดึงดูดความสนใจได้ ดังนี้ อยากให้วิทยากรนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของการตูน นิทาน ละคร เกมส์ เป็นต้น

ผู้นำเสนอ

1. ความน่าเชื่อถือ

ครูและนักเรียน เห็นตรงกันว่า วิทยากรของธนาคารที่มาให้องค์ความรู้ นั้น มีความน่าเชื่อถือ เพราะมาจากองค์กรทางธุรกิจที่มีความมั่นคง และเนื้อหาที่นำมาเป็นสิ่งที่วิทยากรถนัดอยู่แล้ว ในด้านของการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน จึงนำมาบรรยายได้อย่างละเอียดครบถ้วน

2. การโน้มน้าวใจ น่าเสียง สีสลา ท่าทาง

จากการศึกษาพบว่า วิทยากรตั้งใจสอนด้วยอารมณ์ที่ยิ้มแย้มแจ่มใส น่าเสียงสะกดผู้ฟัง และเห็นความตั้งใจของวิทยากรที่ต้องการให้นักเรียนได้นำเนื้อหาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ได้จริงๆ แต่อยากให้วิทยากรสร้างอารมณ์ขันมากขึ้น เพื่อให้บรรยากาศดูผ่อนคลาย เพราะนักเรียนจะได้กล้าพูด กล้าตอบได้มากกว่านี้

โรงเรียนโยธินบูรณะ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิจัยพบว่า โครงการที่ธนาคารได้เข้าร่วมทำกิจกรรมกับทางโรงเรียนก็คือ โครงการสร้างเสริมวินัยเยาวชน ระยะเวลาดำเนินงานคือ เดือนพฤษภาคม ปี 2549- เดือนมีนาคม ปี 2550 โดยทางธนาคาร ได้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการครู เพื่อทำความเข้าใจกับคณะกรรมการครูในทุกกลุ่มสาระ เพื่อบูรณาการแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในทุกหลักสูตร และองค์ความรู้ที่ธนาคารได้ให้กับครูก็คือ การบรรยายเรื่องการบริหารการจัดการการเงินส่วนบุคคลให้ครูในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี เพื่อให้ครูได้ปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมในการเรียนการสอนได้

1. ที่มาของโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มาของโรงเรียนเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนโยธินบูรณะนั้น เริ่มจากปี พ.ศ.2548 โดยประธานกรรมการสถานศึกษา ซึ่ง ณ ขณะนั้น เป็น คนบดีคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ซึ่งได้ขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่วิทยาลัย จากนั้นก็ได้มาติดต่อ และสนับสนุนให้โรงเรียนโยธินบูรณะ ให้จัดทำเป็นโรงเรียนทดลองเศรษฐกิจพอเพียง โดยระยะแรกทางโรงเรียนได้ทำงานวิจัยเล็กๆ ขึ้น เพื่อที่จะดูกรอบพฤติกรรมของเด็กนักเรียนในโรงเรียนว่า ต้องการจะลด ละ เลิก พฤติกรรมอะไรที่เป็นความฟุ่มเฟือย ที่มันไม่สอดคล้องกับปรัชญาการดำเนินชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงขึ้น โดยผนวกปรัชญาเข้ากับทุกกลุ่มสาระในโรงเรียน

ที่มาของการเข้าร่วมกิจกรรมกับธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

จากการที่ โรงเรียนโยธินบูรณะ ได้เข้าร่วมประชุมกับ คณะพัฒนาสังคม ของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ที่ศึกษา เรื่อง การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ซึ่งตอนนั้น มี ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ดำรงตำแหน่งประธานสภามหาวิทยาลัย และขณะเดียวกัน ก็ดำรงตำแหน่ง นายกรรมการธนาคาร ของธนาคารไทยพาณิชย์ ด้วย โดยท่านได้ให้คำแนะนำว่าถ้าต้องการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน นั้น ทางธนาคารไทยพาณิชย์ มีโครงการพัฒนาเยาวชน ที่พร้อมให้ความสนับสนุนโรงเรียนที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในด้านงบประมาณ และ องค์ความรู้ ดังนั้น ทางโรงเรียนจึงได้ทำจดหมายขอรับการสนับสนุนโครงการ โดยโครงการแรกที่ธนาคารให้การสนับสนุนก็คือ โครงการเสริมสร้างวินัยเยาวชน โดยช่วยในเรื่องของการบรรยายเรื่องการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล ให้คำแนะนำเพิ่มเติมด้านตำราเรียน และ สนับสนุนการผลิตสื่อการเรียนรู้

2. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

จากการศึกษาพบว่า ขั้นตอนการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนโยธินบูรณะแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้คือ

ขั้นที่ 1: จุดประกาย เป็นขั้นตอนของการสร้างความตระหนัก (AWARENESS) จุดประสงค์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เริ่มจากฝ่ายบริหารและครูต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยการจัดประชุมครูทั้งโรงเรียนและส่งครูที่รับผิดชอบเข้าอบรม สัมมนา ศึกษา ดูงาน เพื่อนำความรู้วางแผนการดำเนินงาน

ขั้นที่ 2 : ตอกเสาเข็ม เป็นขั้นตอนของการลงมือปฏิบัติ (ATTEMPT) จุดประสงค์ คือ เริ่มดำเนินการขับเคลื่อนด้วยการเรียนการสอน เสาเข็มที่สำคัญ ได้แก่ หลักสูตร การจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีครูเป็นกลไก สำคัญในการขับเคลื่อน

ขั้นที่ 3 : ขยายผล เป็นขั้นตอนของการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมาย (ACHIVEMENT) จุดประสงค์เพื่อ รณรงค์ปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนเห็นคุณค่าและตระหนักความสำคัญ อันจะนำไปสู่การสร้างค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้แก่ การจัดการกิจกรรมที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

ขั้นที่ 4 : เห็นคุณค่านำไปปฏิบัติ เป็นขั้นตอนการจัดการจัดระบบที่ยั่งยืน (ACCREDITED SYSTEM) จุดประสงค์เพื่อ ให้นักเรียนนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในชีวิตรจริง

และเนื่องจาก นโยบายการนำเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในโรงเรียนโยธินบูรณะ คือ การบูรณาการเข้ากับหลักสูตรการเรียนการสอน การนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาการมีส่วนร่วมของครูและเยาวชน ที่ได้นำองค์ความรู้ เรื่อง "บริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง (การเงินส่วนบุคคล)" ที่วิทยากรจากธนาคารไทยพาณิชย์ มาบรรยายให้ครูฟัง มาใช้อย่างแท้จริง

ซึ่งรายวิชาที่เลือกมา ได้แก่ การเรียนการสอนรายวิชา สังคมศึกษา (พื้นฐาน) ส41102 กลุ่มการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การออม ของ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งครูประจำรายวิชา ได้แก่ ครูปริศนา ตันติเจริญ โดยศึกษา ตามขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ ดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ แบ่งได้เป็น 4 ขั้นตอนหลักคือ

1. ขั้นตอนการริเริ่ม
2. ขั้นตอนการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน
4. ขั้นตอนในการติดตามและประเมินผล

1. ขั้นตอนการริเริ่ม

คือการนำองค์ความรู้ ที่ธนาคารมาบรรยาย เรื่อง การออม ในด้านของการทำบัญชี รายรับ รายจ่าย ประจำวัน มาประยุกต์เข้ากับการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนทำบันทึกการออม ของตัวเอง ซึ่งจากข้อมูลที่ได้ จะเป็นการบันทึกการออมของนักเรียน เป็นระยะเวลา 2 เดือน คือ เดือนมกราคม – เดือนกุมภาพันธ์ 2550 แต่หลังจากนี้ก็จะมีการทำอย่างต่อเนื่อง เป็นการปลูกฝังคุณธรรมและ วินัยด้านการใช้จ่ายให้นักเรียน

จุดประสงค์ ก็คือ ให้นักเรียนสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง จนเป็นวิถีชีวิต ซึ่งโครงการนี้ เรียกว่า "สมุดบันทึกการออม"

2. ขั้นตอนการวางแผนการดำเนินกิจกรรม

เป็นขั้นตอนการวางแผนโครงการ "สมุดบันทึกการออม" ซึ่งอาจารย์ได้ออกแบบขึ้นมาเอง ตามกรอบที่ได้รับองค์ความรู้จากธนาคารไทยพาณิชย์ โดยมีทั้งหมด 10 หน้า ดังนี้

สมุดบันทึกการออมหน้า 1 ได้แก่	คำชี้แจงว่าเราจะเริ่มต้นและวางแผนการออมได้อย่างไร
สมุดบันทึกการออมหน้า 2 ได้แก่	แบบสอบถามเรื่องการออมของนักเรียน
สมุดบันทึกการออมหน้า 3 ได้แก่	ตัวอย่าง การจดบันทึกบัญชีรับ-จ่าย เงินออมรายวัน
สมุดบันทึกการออมหน้า 4-10 ได้แก่	ทะเบียนรายรับ-รายจ่าย ที่นักเรียนได้ลงมือทำจริง

3. ขั้นตอนการปฏิบัติงาน

ขั้นตอนการปฏิบัติงาน คือ มอบหมายให้นักเรียนทำสมุดบันทึกการออม โดยทำเป็นโครงการระหว่างภาคเรียน ตั้งแต่เดือนมกราคม – เดือนกุมภาพันธ์ 2550

4. ขั้นตอนในการติดตามและประเมินผล

ขั้นตอนในการติดตามและประเมินผล สมุดบันทึกการออมของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนวิชา สังคมศึกษา (พื้นฐาน) ส41102 ของ อ.ปริศนา ตันติเจริญ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2550 ถึงวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2550 ซึ่งจากการสัมภาษณ์ และขอดู จากสมุดบันทึกการออม ของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า นักเรียนส่วนใหญ่คาดว่าจะออมอย่างน้อยวันละ 10 บาท จะทำให้มีเงินเก็บปีละ 3,600 บาท ซึ่งเหตุผลในการออมคือ เพื่อซื้อของที่อยากได้ เพื่อเก็บไว้ใช้จ่ายจำเป็น และเพื่อเป็นทุนการศึกษา ตามลำดับ

3. วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม

ศึกษาจากการที่ครูที่ได้เข้าฟังการบรรยาย เรื่อง "การบริหารจัดการการเงิน" ที่วิทยากร โครงการพัฒนาเยาวชน ตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้ไปบรรยายให้ฟัง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ โครงการสร้างเสริมวินัยเยาวชน ซึ่งครูมีเข้ามา ฟังการบรรยาย ได้แก่ ครูในกลุ่มสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี และ กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กิจกรรมดึงดูดความสนใจ

กิจกรรมการมีส่วนร่วม

กิจกรรมการมีส่วนร่วม ในที่นี้นั้น เป็นกิจกรรมที่ครูมีส่วนร่วมกับเนื้อหาที่ได้รับจากองค์ความรู้ที่ธนาคารให้ ว่าหลังจากจบการบรรยายแล้วครูได้รับความรู้ ในด้านไหนบ้าง และครูสามารถนำองค์ความรู้ที่ธนาคารมาบรรยายให้ฟังไปบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนได้อย่างไร โดยสรุปเนื้อหาที่ครูได้จากการบรรยายของธนาคาร ได้แก่ เรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง การออมในระยะยาว ซึ่งได้แก่การลงทุน ทั้งนี้รวมถึง การทำบัญชี รายรับ รายจ่าย ด้วย

สารและสื่อที่ดึงดูดความสนใจ

ได้แก่ การเน้นความทันสมัย และความครอบคลุมของเนื้อหา ซึ่งนำเสนอโดยโปรแกรมนำเสนอองาน Power Point โดยจากการศึกษา สรุปได้ว่า เนื้อหาที่วิทยากรนำมาบรรยาย มีความละเอียดครอบคลุมและมีการเชื่อมโยงเนื้อหาดี และเป็นการจัดประกายให้ครูอยากที่จะนำไปสอนนักเรียน โดยเนื้อหาบางส่วนก็เป็นส่วนที่ครูทราบอยู่แล้ว แต่อยากให้มีเรื่อง การออม โดยเน้นเรื่องการลงทุน และอยากได้เอกสารแจกเกี่ยวกับ การลงทุน ส่วน Power Point ก็ละเอียดดี ไม่ต้องเพิ่มเติมอะไรมาก เหมาะกับการนำเสนอองานเพื่อให้ความรู้

ผู้นำเสนอ

ความน่าเชื่อถือ ครูเห็นว่า วิทยากรของธนาคารที่มาให้องค์ความรู้

นั้น มีความน่าเชื่อถือมาก เพราะมาจากธนาคาร จะรู้สึกเรื่องการบริหารจัดการการเงิน เทคนิค รูปแบบ ต่างๆ ของธนาคารที่ครูไม่รู้ และมีการเตรียมเนื้อหาเป็นอย่างดี จึงนำมาบรรยาย ได้อย่าง ละเอียดครบถ้วน

การโน้มน้าวใจ น่าเสียง สีสลา ท่าทาง

จากการศึกษาพบว่า วิทยากรตั้งใจสอนด้วยอารมณ์ที่ยิ้มแย้มแจ่มใส บุคลิกภาพดี แต่น้ำเสียงเบาไปและ จริงๆ แต่อยากให้อาจารย์สร้างอารมณ์ขันมากขึ้น เพื่อให้บรรยากาศสนุกสนานคลาย

อภิปรายผล

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 1 : กลยุทธ์การสื่อสารในโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

1. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ความรู้

มีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างความรู้ในเรื่องแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียง และองค์ความรู้ที่วิทยากรอาสาสมัครมีความรู้ ความชำนาญได้แก่ ด้านบริหารจัดการ การบริหารการเงินส่วนบุคคล และความรู้เกี่ยวกับการเงิน ให้แก่ครูและเยาวชน ที่ร่วมโครงการ เพื่อบูรณาการแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่หลักสูตรการศึกษา อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยมี 2 โครงการคือ 1. โครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง “เดินตามรอยพ่ออย่างพอเพียง” โรงเรียนจุฬาราชวิทยาลัย เพชรบุรี จ.เพชรบุรี ความรู้ที่บรรยายได้แก่ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และ การบริหารจัดการการเงินโครงการ (ธุรกิจ) เน้น การบริหารรายรับ-รายจ่าย และ 2.โครงการเสริมสร้างวินัยเยาวชน โรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร ซึ่งความรู้ที่บรรยายได้แก่ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและการบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล เน้น การลงทุน การออมระยะยาว

ซึ่ง กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ความรู้ของโครงการพัฒนาเยาวชนนี้ สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์การสื่อสารของ เกศินี จุฑาวิจิตร (2542) ในส่วนของ เพื่อสอนหรือเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ (Teach or Educate) คือ เป็นการส่งสารที่ผู้ส่งสาร ต้องการให้ผู้รับสารเกิดการเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากกว่าการรับทราบ ทั้งนี้ผู้รับสารก็มีความต้องการที่จะเรียนรู้และศึกษา โดยผู้ส่งสารในที่นี้ ก็คือ วิทยากรอาสาสมัคร ที่มีความต้องการให้ผู้รับสารคือ ครูและนักเรียน ที่เข้าร่วมโครงการมีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวความคิดเศรษฐกิจพอเพียงและการบริหารจัดการการเงิน เพื่อให้รู้จักคุณค่าของเงินและประโยชน์ของการออม อีกทั้งครูและนักเรียนเองก็มีความต้องการที่จะเรียนรู้และศึกษา ซึ่งในส่วนความต้องการเรียนรู้นั้น ข้อค้นพบของผู้วิจัย คือ ครูจะมีความต้องการเรียนรู้มากกว่านักเรียน เพราะครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปประยุกต์เข้ากับแผนการเรียนการสอนได้ แต่สำหรับนักเรียนแล้วยังคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว อีกทั้งเป็นการให้ความรู้ โดยการบรรยาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่นักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจ ความต้องการมีส่วนร่วมเลยค่อนข้างน้อย

และที่สำคัญในเรื่องกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ความรู้ในโครงการนี้ คือ การเน้นความชำนาญของวิทยากรจากการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับ องค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร โดยพิจารณาตามแบบจำลองของ David K. Berlo (1960) ซึ่งได้แก่ ผู้ส่งสาร (Source) คือ บุคคลหรือแหล่งที่มาของข่าวสาร ซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียว หรือคณะบุคคล หรือองค์การ โดยผู้ส่งสารจะสามารถส่งสารได้อย่างมีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ทักษะในการสื่อสาร (Communication skills) ทศนคติ (Attitudes) ความรู้ (Knowledge) ระบบสังคม (Social system) และวัฒนธรรม (Culture) สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้ส่งสาร ก็คือ วิทยากรอาสาสมัคร โดยวิทยากรสามารถส่งสารหรือบรรยายองค์ความรู้ ได้มีประสิทธิภาพเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยด้านความรู้ (Knowledge) เป็นสำคัญ ก็คือ วิทยากรอาสาสมัคร มีความรอบรู้ ความเข้าใจทั้งความรู้ในเรื่องที่จะทำการสื่อสาร (Knowledge of the subject matter) ได้แก่ความรู้เรื่องการบริหารจัดการการเงิน จากการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน และความรู้เรื่องกระบวนการสื่อสาร (Knowledge of the communication process) คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ตัวเอง สาร สื่อ และผู้รับสาร เป็นอย่างดี และเนื่องจากเป็นการไปบรรยายครั้งแรกของวิทยากรอาสาสมัคร การวิเคราะห์ตัวเอง สาร สื่อ และผู้รับสาร จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพื่อที่จะได้เตรียมข้อมูลให้ตรงความต้องการกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งมีทั้งครูและนักเรียน ฉะนั้นในการเตรียมเนื้อหา จึงต้องไม่ยากเกินไปสำหรับนักเรียน โดยผ่านสื่อที่ดึงดูดความสนใจนักเรียนได้ด้วย

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่า รูปแบบการสื่อสารในกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ความรู้ในโครงการพัฒนาเยาวชน นี้ สอดคล้องกับ รูปแบบของการสื่อสาร อังโน นพรัตน์ มุณีรัตน์ (2541) โดยได้จำแนกรูปแบบของการสื่อสาร เป็น 4 ลักษณะคือ

1. จำแนกตามทิศทางการสื่อสาร
2. จำแนกตามลักษณะการใช้
3. จำแนกตามสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร
4. จำแนกตามการไหลของข่าวสาร

แต่ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกรูปแบบการสื่อสาร ตามทิศทางของการสื่อสาร ได้แก่ การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way communication) คือ การสื่อสารที่ผู้ส่งสารส่งข้อมูลข่าวสารไปยังคุณผู้รับสารทางหนึ่ง และในขณะเดียวกันเมื่อผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสารแล้ว ก็ส่งข้อมูลข่าวสารตอบกลับมายังผู้ส่งสารด้วยอีกทางหนึ่ง จึงเป็นการสื่อสารที่ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารต่างก็สามารถรับและส่งข่าวสารซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยนี้คือ วิทยากรมีการเปิดโอกาสให้ครูและนักเรียน ได้ซักถามข้อข้องใจ หรือข้อสงสัยต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน มีการได้

ตอบกัน ทำให้วิทยากรกับครูและนักเรียน สามารถที่จะตอบสนองต่อกัน เพื่อสร้างความเข้าใจ ได้อย่างชัดเจน เป็นการสื่อสารที่ให้ความสำคัญกับปฏิกิริยาโต้กลับ (feedback) ในที่นี้ ทำให้วิทยากรทราบว่า ครูและนักเรียนได้รับความรู้ที่วิทยากรนำมาบรรยายให้ได้ดีเพียงใด และทั้งนี้ ยัง จำแนกรูปการสื่อสาร ตามสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อสาร โดยแบ่งเป็น การสื่อสารแบบใช้ถ้อยคำ หรือแบบวัจนะ (Verbal Communication) และการสื่อสารแบบไม่ใช้ถ้อยคำหรือแบบอวัจนะ (Non-Verbal Communication) ซึ่งกลยุทธ์การสื่อสารการให้ความรู้นี้ เน้นการสื่อสารแบบใช้ถ้อยคำเป็นหลัก เนื่องจากเป็นการบรรยาย เป็นการใช้ภาษาพูดเพื่อสื่อความหมายให้ครูและนักเรียน เข้าใจความหมายได้อย่างชัดเจนและตรงตามที่วิทยากรต้องการ ส่วนการสื่อสารแบบไม่ใช้ถ้อยคำ เป็นการแสดงออกทางสีหน้า ความเคลื่อนไหว ซึ่งจะช่วยให้ผู้อื่นเข้าใจว่าอยู่ในสภาพเช่นใด ซึ่งในที่นี้ วิทยากรใช้ในการวิเคราะห์ครูและนักเรียน ได้แก่ การสั่นศีรษะแสดงถึงการปฏิเสธ การพยักหน้า แสดงถึงการเข้าใจหรือเห็นด้วย เป็นต้น ทั้งนี้การสื่อสารแบบใช้ถ้อยคำและไม่ใช้ถ้อยคำ ต้อง ดำเนินควบคู่กันไป เพื่อให้การสื่อสารนั้นมีประสิทธิภาพ เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อสาร ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

2. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ

การสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจที่พบในงานวิจัยครั้งนี้ ส่วนใหญ่เป็นการโน้มน้าวใจพร้อมกับให้ ความรู้ ให้กลุ่มเป้าหมายเห็นประโยชน์ของการของการบริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง ซึ่งสอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายในการโน้มน้าวใจ อ้างถึงใน นันทา ชุนภักดี (2529) โดยนำเสนอไปพร้อมกับการวิเคราะห์ของผู้วิจัย ดังนี้คือ

1. เพื่อย้ำและเสริมสร้างทัศนคติและความเชื่อถือที่ผู้รับสารมีอยู่ แต่ยังไม่มั่นใจให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ในที่นี้คือ โรงเรียนกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 โรงเรียน ต่างเป็นโรงเรียนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียงกันอยู่แล้ว และมีความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงดีพอสมควร สำหรับธนาคารคือการใช้เข้าไปต่อยอดองค์ความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงที่ธนาคารมีความชำนาญ ได้แก่ ความรู้ด้านการบริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียงเรื่องจัดการโครงการ และการบริหารการเงินส่วนบุคคล
2. ให้เกิดการคล้อยตาม โดยมีจุดมุ่งหมายให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ หรือความเชื่อถือเดิมให้หันมาเชื่อ หรือมีความเห็นคล้อยตาม จากการศึกษาพบว่า วิทยากรอาสาสมัครมีความต้องการให้ครูและนักเรียนเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากการใช้จ่ายแบบเดิม ให้หันมาให้ความสนใจ กับการประหยัดและการออมมากขึ้น

3. ให้เกิดการปฏิบัติตาม เพื่อต้องการให้เกิดการกระทำขึ้นอย่างจริงจัง แต่ในที่นี้ วิทยากรไม่ได้บังคับว่าต้องให้นักเรียนทำบันทึกรายรับรายจ่ายในขณะนี้ เพราะนักเรียนคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว ทั้งนี้เพียงแต่เป็นการให้กรอบความคิด ปูแนวทางให้ไว้ ว่าในอนาคตถ้านักเรียนต้องนำไปชีวิตประจำวัน ก็อยากให้นักถึงความรู้ที่วิทยากรได้นำมาบรรยายไว้และนำไปปรับใช้ได้ ส่วนครูก็ต้องการให้นำไปบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนอย่างจริงจัง เพราะเชื่อว่า ถ้าได้ผนวกเข้ากับการเรียนการสอนแล้ว ความรู้ก็จะอยู่อย่างยั่งยืนและสามารถสืบทอดให้กับนักเรียนในหลายๆ รุ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถพรณ ปิลันธน์โอวาท (2537) ที่ว่า การโน้มน้าวใจจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ จากการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรมซึ่งอาจจะไม่เกิดขึ้นทันที แต่ผลอาจจะยังคงอยู่ในระยะยาวกว่าจะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม เพราะสารเพื่อโน้มน้าวใจจะต้องทำปฏิกริยากับทัศนคติและความเชื่อก่อน และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ อารมณ์ ความรู้สึกและพฤติกรรมตามมา

จากการศึกษาพบว่า การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจในโครงการพัฒนาเยาวชนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับ Wilcox และคณะ (1995) ได้แก่ การวิเคราะห์ผู้รับสาร (Audience Analysis) เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นต่อการโน้มน้าวใจมากที่สุด เนื่องจากความแตกต่างระหว่างอายุของวิทยากรและนักเรียน ทั้งนี้ควรมีการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรของครูและนักเรียน ได้แก่ เพศ อายุ ก่อนบรรยาย ซึ่งจะช่วยให้วิทยากรสามารถปรับปรุงสารเพื่อให้ดึงดูดความสนใจ สามารถตอบสนองความต้องการของครูและนักเรียนมากที่สุด ความน่าเชื่อถือของแหล่งสาร (Source Credibility) ครูและนักเรียนจะเชื่อถือสารมากขึ้น ถ้าวิทยากรมีความน่าเชื่อถือ ในที่นี้คือ ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ซึ่งวัดได้จากประสบการณ์ในการทำงาน ความชัดเจนของสาร (Clarity of Message) สารโน้มน้าวใจต้องเจาะจง เข้าใจง่ายและไม่ซับซ้อน คือองค์ความรู้ที่ธนาคารนำมาเสนอนั้น ต้องให้เข้าใจทั้งครูและนักเรียน อีกทั้งต้องมีการลำดับความคิดที่ดีด้วย เวลาและบริบท (Timing and Context) ซึ่งจากการศึกษาพบว่า เวลาค่อนข้างจะเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งในโครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง ของโรงเรียนจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยนั้น การบรรยายเรื่องการบริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง เป็นกิจกรรมแรกของโครงการ ซึ่งนักเรียนยังไม่ได้ผ่านกระบวนการละลายพฤติกรรมทำให้อย่างไม่พร้อมที่จะรับความรู้มากเท่าที่ควร สำหรับโครงการสร้างเสริมวินัยเยาวชน ของโรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานครนั้น ระยะเวลาในการบรรยายน้อยไปเพราะวิทยากรต้องกลับไปทำภารกิจอื่นต่อ จึงทำให้พบว่า สารโน้มน้าวใจจะมีความสนใจมากขึ้นถ้าอยู่ในเวลาที่เหมาะสม ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมของผู้รับสาร (Audience Participation) ความเกี่ยวข้องหรือการมีส่วนร่วมของครูและนักเรียน จะมีส่วน

ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติหรือผลึกตันให้เกิดความเชื่อได้ ซึ่งการมีส่วนร่วมในที่นี้ คือ การถาม-ตอบ เพื่อให้ทราบว่าครูและนักเรียนมีความเข้าใจในความรู้ที่ให้อย่างไร ปัจจัยสุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องนี้ ที่จะทำให้การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจประสบผลสำเร็จก็คือ เนื้อหา และโครงสร้างของสาร (Content and Structure of Message) โดยกลวิธีจะทำให้สารมีความชักจูงใจสูงขึ้น ควรประกอบด้วย สารควรมีลักษณะเป็นละคร (Drama) มีการยกตัวอย่าง (Examples) จากการศึกษาพบว่า นักเรียนอยากให้ทางโครงการเสนอสารในรูปแบบละคร เพราะจะทำให้สารน่าสนใจมากขึ้น ทั้งนี้ยังเสนอในรูปของ การ์ตูนและนิทานอีกด้วย

ทั้งนี้กลยุทธ์การโน้มน้าวใจยังพบอีกว่าวิทยากรมีการใช้การจูงใจในสาร (Message Appeals) โดยการจูงใจโดยให้รางวัล (Rewards as Appeals) คือ ยังมีรางวัลหรือสิ่งตอบแทนมากก็จะยิ่งเรียกร้องความสนใจหรือจูงใจคนฟังได้มาก ในที่นี้วิทยากรมีของแจกให้กับนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมถาม-ตอบ ถ้าตอบคำถามถูกก็จะได้รับรางวัล อีกทั้งเป็นการผ่อนคลายบรรยากาศจากการฟังบรรยายได้อีกด้วย

3. กลยุทธ์การใช้สื่อ

จากการศึกษา เรื่องกลยุทธ์การใช้สื่อในโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ได้มีการสื่อสารผ่านสื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเนื่องจากเป็นโครงการนำร่องในระยะแรก สื่อที่ใช้มากที่สุดในโครงการ คือ สื่อบุคคล ซึ่งได้แก่ วิทยากรอาสาสมัคร ที่ให้องค์ความรู้โดยการบรรยาย อ้างถึงใน จันทรสุดา ตันติวิชญวานิช (2546) ในเรื่องสื่อเพื่อการพัฒนา ว่า สื่อบุคคล คือ ตัวคนที่ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารกับผู้รับสาร ในลักษณะเผชิญหน้า การใช้สื่อบุคคลในการสื่อสาร จึงกระทำได้ทั้งในรูปของการสนทนากับผู้รับสารเพียงคนเดียว หรือในรูปของการประชุมกลุ่ม ซึ่งในที่นี้คือ การใช้สื่อบุคคลในการประชุมกลุ่มที่มีผู้รับสารหลายคน ในรูปของการฟังบรรยาย ซึ่งการใช้สื่อบุคคลจะมีผลต่อผู้รับสารโดยตรง วิทยากรสามารถวิเคราะห์ความต้องการของครูและนักเรียนได้ทันที อีกทั้งวิทยากรจากธนาคารจะรู้สึกจริงจัง เรื่องการเงินธนาคาร และสามารถให้เทคนิค รูปแบบ วิธีการต่างๆ ที่โรงเรียนไม่ทราบ และเมื่อเกิดความไม่เข้าใจก็สามารถสอบถามได้ทันที สอดคล้องกับ เสถียร เขยประทับ (2540) ที่ว่า สื่อระหว่างบุคคลสามารถปฏิบัติภารกิจต่างๆ ได้ดี ดังนั้นคือ ความสามารถในการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบยุดลวิธี (การสื่อสารแบบสองทาง) คือ ในกรณีที่ผู้รับสารไม่เข้าใจก็สามารถไต่ถามหรือขอข่าวสารเพิ่มเติมจากแหล่งสารได้ในเวลาอันรวดเร็ว และผู้ส่งสารก็สามารถปรับปรุงแก้ไขสารที่ส่งออกไปให้เข้ากับความต้องการและความเข้าใจของผู้รับสารได้ในเวลาที่รวดเร็ว อีกทั้งพบว่า สื่อบุคคล

จะมีระดับของปฏิกิริยาตอบสนอง (Feedback) สูงทำให้สามารถช่วยลดอุปสรรคทางการสื่อสารที่เกิดขึ้น อันเนื่องมาจากการเลือกรับสาร (Selective Exposure) การเลือกแปลหรือตีความ (Selective Perception) การเลือกจำสาร (Selective Retention) ทำให้พบว่า สื่อบุคคลมีความสำคัญยิ่ง ต่อกลยุทธ์การสื่อสารในโครงการ

กลยุทธ์การใช้สื่อต่อมา คือ สื่อเฉพาะกิจ ซึ่งในโครงการนี้ ได้แก่ แผ่นพับ และ โปรแกรมนำเสนองาน (Power Point) ซึ่งคุณลักษณะที่ดีของการใช้สื่อเฉพาะกิจเพื่อการพัฒนา (จันทร์สุดา ตันติวิชญวานิช, 2546) คือ ผู้ใช้สามารถนำข่าวสารของการพัฒนาเฉพาะเรื่องใดเรื่องหนึ่งของโครงการใดโครงการหนึ่ง ซึ่งต้องการรณรงค์เฉพาะเรื่องนั้นกับประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ในที่นี้ก็คือ โครงการพัฒนาเยาวชน และต้องการให้ความรู้กับครูและนักเรียน ซึ่งจากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า สื่อเฉพาะกิจ ทั้งแผ่นพับ และ Power Point เป็นสื่อที่ยังไม่มีความน่าสนใจเท่าที่ควร ซึ่งอาจเกิดจากกระบวนการผลิตสื่อ ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบและเนื้อหา ที่เป็นการสร้างสรรค์ในรูปแบบเดิมๆ ประกอบกับผู้รับผิดชอบเกรงว่าผู้รับสารจะไม่ได้รับความรู้ ความเข้าใจอย่างเต็มที่ จึงมีการนำเสนอเนื้อหาอย่างเต็มที่ ซึ่งโดยปกติคนมักจะไม่สนใจหากมีความเป็นวิชาการมากเกินไป จากผลการวิจัยดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่า กลุ่มนักเรียนมักให้ความสนใจสิ่งต่างๆ รอบตัวที่มีรูปลักษณะสะดุดตา และมีสีสันสวยงาม ดังนั้น เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจของกลุ่มนักเรียน เข้าสู่ประเด็นหลักที่ผู้วิทยากรต้องการจะถ่ายทอด จึงควรจะทำรูปแบบให้มีความน่าสนใจ ประกอบกับการนำเสนอเนื้อหาสารที่มีสารประโยชน์ในรูปแบบสาระบันเทิง เพื่อให้ผู้รับสารได้รับความรู้และความบันเทิงไปพร้อมกัน

สุดท้าย คือ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสื่อที่ใช้ได้แก่ จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-Mail) เนื่องจากสะดวกและรวดเร็ว สามารถส่ง file ต่างๆ ผ่านทางอีเมลได้ ทั้งที่เป็นตัวอักษร รูปภาพ หรือ มัลติมีเดีย เหมาะสำหรับโรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย ที่อยู่ต่างจังหวัด แต่ก็มีข้อจำกัดคือ ครู ไม่ได้ใช้ E-Mail กันทุกคน

4. กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสร้างเครือข่าย

การสร้างเครือข่ายภายในธนาคาร

1. ความสนใจในเศรษฐกิจพอเพียง การที่ความสนใจในเศรษฐกิจพอเพียงเป็นพื้นฐานของการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นวิทยากรอาสาสมัครนั้น เพราะเห็นว่า เป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีงาม ช่วยในการตัดสินใจปัญหาในการดำเนินชีวิตอย่างเป็นเหตุเป็นผล และทำให้มีความสุขตามอัตภาพของตนเอง ทำให้สมาชิกเกิดกระบวนการรับรู้ การเรียนรู้ การปฏิบัติและความเข้าใจที่ตรงกัน และเป็นทั้ง

ยอมรับในหมู่สมาชิก ซึ่งสอดคล้องกับ Kincaid D. Lawrence (1979) ที่ระบุไว้ว่า การสื่อสารเชิงลู่เข้า หมายถึง กระบวนการซึ่งบุคคลสองคนหรือมากกว่านั้น สร้างข้อมูลข่าวสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ระหว่างบุคคลหรือแต่ละกลุ่มนั้น ซึ่งเครือข่ายของสมาชิกในโครงการพัฒนาเยาวชนฯ เป็นการใช้นวัตกรรมความคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่สมาชิกยึดถือเป็นวิถีในการดำเนินชีวิต เป็นเครื่องมือในการสร้างสมาชิกเครือข่าย โดยการสื่อสารระหว่างบุคคล เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน

2. การอยากเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม เนื่องจากในปี พ.ศ. 2548 ธนาคารไทยพาณิชย์ได้ จัดตั้ง คณะทำงานพิเศษเรื่องกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม (Corporate Social Responsibility Ad-Hoc Committee) เพราะเล็งเห็นว่าสภาพแวดล้อมปัจจุบันสร้างค่านิยมที่ทำให้สังคมไทยอ่อนแอลงเรื่อยๆ โดยเฉพาะเยาวชน คณะกรรมการกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม จึงได้จัดตั้งโครงการพัฒนาเยาวชน ขึ้นมา โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะเพิ่มคุณค่า ด้านคุณธรรม จริยธรรม ไปพร้อมๆ กับการให้ความรู้แก่เยาวชน โดยสอดคล้องกับองค์ประกอบของเครือข่าย ในส่วน การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) คือ สมาชิกในเครือข่าย ต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ถึงเหตุผลของการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย ในที่นี้ก็คือ มีความเข้าใจในปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ซึ่งสมาชิกที่เป็นพนักงานธนาคารเห็นว่าการเข้าร่วมเป็นวิทยากรอาสาสมัคร เป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ธนาคารและสังคม และสามารถใช้เวลาว่างโดยไม่กระทบกับงานที่ทำอยู่เป็นประจำ และเนื่องจากธนาคารเป็นองค์กรภาคธุรกิจ และมีกิจกรรมที่คืนกำไรให้สังคม วิทยากรอาสาสมัครจึงสนใจมาร่วมกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ พจนี โชควัฒ์ดีไพศาล (2545) ที่ว่า เครือข่ายต้องมีการจัดระบบให้กลุ่มบุคคลหรือองค์กร ที่เป็นสมาชิกของเครือข่ายให้สามารถดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน เพื่อนำไปสู่จุดหมายที่สมาชิกแต่ละคนในเครือข่ายเห็นพ้องต้องกัน ซึ่งอาจเป็นกิจกรรมที่ร่วมกันเฉพาะกิจตามความจำเป็น (Ad Hoc) เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วเครือข่ายก็เลิกกันไป และอาจกลับมารวมกันได้ใหม่หากจำเป็น หรืออาจเป็นเครือข่ายที่ดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องไปเรื่อยๆ ก็ได้ โดยสิ่งที่เชื่อมโยงสมาชิกของเครือข่ายเข้าด้วยกันคือ การมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/ Benefits) วัตถุประสงค์ที่ต้องการบรรลุร่วมกัน ในที่นี้คือ การอยากเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคมของธนาคารไทยพาณิชย์ นั่นเอง โดยรูปแบบการสื่อสารระหว่างสมาชิกในโครงการก็คือ การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) โดยลักษณะการใช้จะมีทั้งการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) จากนโยบาย คำสั่งปฏิบัติงาน และการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) ได้แก่ การพบปะ พูดคุยสนทนากัน ผ่านช่องทางการสื่อสารคือ โทรศัพท์ และ อีเมล

การสร้างเครือข่ายภายนอกธนาคาร ในการวิจัยครั้งนี้ คือการจับมือกับหน่วยงานที่ทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนอยู่แล้ว เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของโครงการฯ คือ การไปต่อยอดโรงเรียนที่ทำโครงการอยู่แล้ว โดยธนาคารนำองค์ความรู้ที่ธนาคารมีไปให้แก่โรงเรียน ทั้งนี้ได้ความร่วมมือจากโครงการวิจัยเศรษฐกิจพอเพียง ของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ และตลาดหลักทรัพย์ ซึ่งสอดคล้องกับการให้คำจำกัดความของคำว่า "เครือข่าย" (Network) ของกาญจนา แก้วเทพ (2538) ที่ว่า เครือข่ายคือ รูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่มหรือองค์กรหลายองค์กร ที่ต่างก็มีทรัพยากรของตัวเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงานและมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคล กลุ่ม หรือองค์กรเหล่านี้ เข้ามาประสานงานกันอย่างมีระยะเวลาานพอสมควร แม้อาจจะไม่ได้มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็มี การวางรากฐานเอาไว้ (เปรียบเสมือนมีสายโทรศัพท์ต่อไว้) เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือ ขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่นๆ เพื่อแก้ปัญหาก็สามารถติดต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับองค์ประกอบของเครือข่าย ในเรื่องการพึ่งพิงกัน (Interdependence) อ้างถึงใน พจน โชคสวัสดิ์ไพศาล (2545) ว่า เนื่องจากข้อจำกัดของสมาชิกในเครือข่าย ทั้งด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคนฯ สมาชิกของเครือข่ายจึงไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ด้วยตัวเอง การทำเป้าหมายสำเร็จได้นั้น สมาชิกต่างจำเป็นต้องพึ่งพากันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน โดยรูปแบบการสื่อสารในการสร้างเครือข่ายภายนอกธนาคาร ก็คือ การสื่อสารแบบสองทาง (Two-way Communication) และลักษณะการใช้จะมีทั้งการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) จากนโยบาย คำสั่งปฏิบัติงาน และการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication) ได้แก่ การพบปะ พูดคุยสนทนากัน ผ่านช่องทางสื่อสารคือ โทรศัพท์ และ อีเมล

สุดท้าย การสื่อสารผ่านสื่อและการสื่อสารตัวต่อตัวเพื่อการสร้างเครือข่าย ได้แก่ การสื่อสารผ่านสื่อและการสื่อสารตัวต่อตัวเพื่อการสร้างเครือข่ายภายในธนาคาร เนื่องจากเป็นโครงการนำร่อง ในการที่จะเข้ามาเป็นสมาชิกของโครงการพัฒนาเยาวชนฯในระยะแรก จะมีการติดต่อกันโดยการสื่อสารแบบตัวต่อตัว และการชวนกันปากต่อปาก โดยอาศัยความสนิทสนมคุ้นเคยส่วนบุคคล หรือศึกษาก่อนว่า เรื่องที่จะไปบรรยายเป็นเรื่องใด แล้วโทรศัพท์ติดต่อกับวิทยากรที่คิดว่ามีองค์ความรู้ที่จะไปสอนได้ ซึ่งการสื่อสารนี้เป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) และ การสื่อสารผ่านสื่อและการสื่อสารตัวต่อตัวเพื่อการสร้างเครือข่ายภายนอกธนาคาร ในที่นี้คือระหว่างโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 2 โรงเรียน ในลักษณะที่โครงการฯจบ แต่ความสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกับโรงเรียนยังไม่จบ ยังมีการติดต่อสื่อสารกันต่อไปในลักษณะ Keep Contact ไปเรื่อยๆ ในด้านของการธำรงรักษาเครือข่าย (Network Maintaining) เรื่องการ

รักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในเครือข่าย (พจน์ โชคสวัสดิ์ไพศาล, 2545) เพื่อที่ว่า ครูได้นำองค์ความรู้ที่ธนาคารมีให้ไปบูรณาการกับการเรียนการสอนอย่างไร แล้วนักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงหรือไม่ และทั้งนี้ได้มีการขยายไปถึงครอบครัวและชุมชนหรือไม่ โดยวิธีการติดต่อสื่อสารที่ใช้มากที่สุดคือการสนทนาผ่านทางโทรศัพท์ การใช้ E-Mail และการไปเยี่ยมชมโรงเรียนตามลำดับ ซึ่งรูปแบบการสื่อสารที่ใช้คือ การสื่อสารแบบสองทาง (Two-Way Communication) ลักษณะการใช้จะมีทั้งการสื่อสารแบบเป็นทางการ (Formal Communication) และการสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ (Informal Communication)

ปัญหานำการวิจัยข้อที่ 2 : ครูและเยาวชนที่อยู่ในโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้มีส่วนร่วมในโครงการ ตลอดจนนำความรู้ที่ได้ ไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร

โดยแบ่งเป็น

1. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
2. วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม

1. ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

โรงเรียน	โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย เพชรบุรี จ.เพชรบุรี	โรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร
องค์ความรู้ที่ธนาคารนำไปบรรยาย	การบริหารจัดการการเงินโครงการ (ธุรกิจ)	การบริหารจัดการการเงินส่วนบุคคล
ชื่อโครงการ	โครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง "เดินตามรอยพ่ออย่างพอเพียง"	โครงการสร้างเสริมวินัยเยาวชน
การนำองค์ความรู้ที่ธนาคารให้ไปประยุกต์ใช้	"โครงการสวดยอดคนประหยัด โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย เพชรบุรี"	บูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน รายวิชา สังคมศึกษา (พื้นฐาน) ส41102 กลุ่มการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง การออม ของนักเรียน ม.4 ชื่อ "โครงการสมุดบันทึกการออม"
อาจารย์ผู้รับผิดชอบ	อ.มนู ลิขิตอำไพวรรณ	อ.ปริศนา ตันติเจริญ
ขั้นตอนการดำเนินงานของโครงการ 1.ขั้นตอนการริเริ่ม	-เพื่อคั่นหน้านักเรียนตัวอย่างเรื่องการออม เป้าหมายคือ ให้นักเรียนใช้เงินอย่างมีเหตุ	-นำความรู้ที่ธนาคารมาบรรยายเรื่องการออมมาประยุกต์เข้ากับการสอน โดยให้นัก

<p>2.ขั้นตอนการวางแผนดำเนินงาน</p>	<p>เป้าหมายคือ ให้นักเรียนใช้เงินอย่างมีเหตุผลตามแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือไม่เกินสัปดาห์ละ 300 บาท</p> <p>-ระหว่างวันที่ 1ต.ค.49-31มี.ค50</p>	<p>ออมมาประยุกต์เข้ากับการสอน โดยให้นักเรียนทำ "สมุดบันทึกการออม" เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรม และวินัยด้านการใช้จ่ายของนักเรียน</p> <p>-ระหว่างเดือน ม.ค.-ก.พ.50 และอาจารย์ออกแบบสมุดบันทึกการออมขึ้นมาเอง ครอบคลุมความรู้ที่ได้รับจากธนาคาร</p>
<p>3.ขั้นตอนการปฏิบัติงาน</p>	<p>1.เดือน ต.ค.49 เสนอโครงการเพื่อขออนุมัติจาก ผ.อ. ประชุมวางแผนแต่งตั้งกรรมการและติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p> <p>2.เดือน พ.ย.49-ก.ย.50 ดำเนินกิจกรรมโดยประเมินผล 2 ระยะ คือ เม.ย.50 และ ก.ย. 50</p>	<p>-มอบหมายให้นักเรียนชั้น ม.4 ทำสมุดบันทึกการออม โดยทำเป็นโครงการระหว่างภาคเรียน</p>
<p>4.ขั้นตอนการติดตามและประเมินผล</p>	<p><u>ขั้นติดตาม-</u> คือการค้นหาสุดยอดคนประหยัดโดยดูจากทะเบียนควบคุมการใช้จ่ายเงินของนักเรียนในภาคเรียนที่ 2/49 ตั้งแต่เดือน พ.ย.49-ม.ค.50</p> <p><u>ขั้นประเมินผล-</u> ได้นักเรียนสุดยอดคนประหยัด 6 คน โดยสรุปเหตุผลการออมคือ ทำให้รู้จักการใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า ส่งเสริมให้ เป็นคนที่รู้จักวางแผน รู้จักคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีเหตุผล</p>	<p>-ตรวจสอบสมุดบันทึกการออมของนักเรียน โดยสรุปเหตุผลของการออมคือ เพื่อซื้อของที่อยากได้ เพื่อเก็บไว้ใช้ยามจำเป็น และเพื่อเป็นทุนการศึกษา ตามลำดับ</p>

ตารางสรุป ขั้นตอนการมีส่วนร่วมของโรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย เพชรบุรี และ โรงเรียนโยธินบูรณะ จ.กรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษาพบว่า การริเริ่มของโครงการต่างๆ ในโรงเรียนนั้น เริ่มโดยครูที่ได้ฟังองค์ความรู้ที่วิทยากรธนาคารมาบรรยายให้ในเรื่องของการบริหารจัดการการเงิน แล้วนำมาบูรณาการทำเป็นโครงการต่างๆ โดยให้นักเรียนมีส่วนร่วม แล้วแต่ความเหมาะสมและภูมิสังคมของแต่ละโรงเรียนนั้นๆ คล้ายคลึงกับที่ บำรุง บุญปัญญา (2528) ได้กล่าวว่า บทบาทในการพัฒนา ที่ต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วม นั้น ประชาชนต้องเป็นตัวหลักในการแก้ปัญหา การทำกิจกรรมการพัฒนา

จะต้องสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของชุมชน โดยมีหน่วยงานภายนอกเป็นผู้สนับสนุนเท่านั้น ซึ่งหน่วยงานภายนอกในที่นี้ก็คือ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) นั่นเอง

ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Seven Windahl, Benno H. Signitzen และ Jean T. Olson (1992) ที่ได้จำแนกประเภทกลยุทธ์ขั้นพื้นฐานของการสื่อสาร (Categorization of Basic Strategies) ไว้ และการมีส่วนร่วมในการรณรงค์นี้ตรงกับ ประเภทของการรณรงค์ที่ริเริ่มจากภายใน (Grass Roots Initiative) เป็นกลยุทธ์ที่ชุมชนหรือท้องถิ่นหมายถึงระบบสังคมภายในเป็นผู้กำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์การสื่อสารเองทั้งหมดโดยคนในท้องถิ่นอาจจะรวมตัวกันเป็นองค์กร เช่น ชมรมต่างๆ เพื่อร่วมกันคิดและร่วมมือกันในการทำงาน ซึ่งถือว่าเป็นรูปแบบที่ดีที่สุด

และจากข้อสังเกตของผู้วิจัย ยังพบว่า โครงการต่างๆ ในโรงเรียนดำเนินไปได้ด้วยดี กล่าวคือ หลังจากที่ได้มีการริเริ่มภายใน จากครูผู้รับผิดชอบโครงการแล้ว ส่งผลให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนนั้นๆ มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย ซึ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ สอดคล้องกับ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม ตามขั้นตอนของกระบวนการทำงาน ดังแนวคิดของ เจมส์ คีคีย์ ปิ่นทอง (2527) ที่ได้ระบุไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมี 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

2. วิธีการสร้างการมีส่วนร่วม

กิจกรรม

จากการศึกษาวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย และโรงเรียนโยธินบูรณะ พบว่า กิจกรรมการมีส่วนร่วมมีความคล้ายคลึงกันทั้ง 2 โรงเรียน ซึ่งในที่นี้คือเป็นกิจกรรมที่ให้ครูและนักเรียนได้มีส่วนร่วมกับเนื้อหาที่ได้รับจากองค์ความรู้ที่วิทยากรของธนาคารมาบรรยายให้ฟัง ว่าหลังจากได้ฟังการบรรยายแล้ว ครูและนักเรียนได้รับความรู้ ในด้านไหนบ้าง แล้วมีประโยชน์ต่อตัวครูและนักเรียนเองอย่างไร โดยสรุปเนื้อหา คือเรื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการบริหารจัดการการเงินอย่างพอเพียง ได้แก่ เรื่อง การบันทึกรายรับ รายจ่าย กำไรขาดทุน การทำบัญชี การออม การลงทุน ซึ่งในส่วนวิธีการสร้างการมีส่วนร่วมกับเนื้อหา นี้ ข้อค้น

พบของผู้วิจัย คือ ครูจะมีความต้องการเรียนรู้ในเนื้อหามากกว่านักเรียน เนื่องจากลักษณะทางประชากร ในเรื่องของอายุ และอาชีพ เพราะทั้งนี้ครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับ ไปประยุกต์เข้ากับแผนการเรียนการสอนได้ แต่สำหรับนักเรียนแล้วยังคิดว่าเป็นเรื่องไกลตัว อีกทั้งเป็นการให้ความรู้ โดยการบรรยายเป็นหลัก ซึ่งเป็นรูปแบบที่นักเรียนไม่ค่อยให้ความสนใจ ความต้องการมีส่วนร่วมเลยค่อนข้างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับ อรวรรณ ปิลันธน์โอวาท (2537) ที่ว่า การโน้มน้าวใจจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ จากการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ ความรู้สึกและพฤติกรรมซึ่งอาจจะไม่เกิดขึ้นทันที แต่ผลอาจจะยังคงอยู่ในระยะยาวกว่าจะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรม เพราะสารเพื่อโน้มน้าวใจจะต้องทำปฏิกริยากับทัศนคติและความเชื่อก่อน และส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ อารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมตามมา แต่กิจกรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจให้นักเรียนให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับเนื้อหาได้ก็คือ กิจกรรมการแจกของแถม วิทยากรมีการใช้การจูงใจในสาร (Message Appeals) โดยการจูงใจโดยให้รางวัล (Rewards as Appeals) คือ ยังมีรางวัลหรือสิ่งตอบแทนมากก็ยิ่งเรียกร้องความสนใจหรือจูงใจคนฟังได้มาก ในที่นี้วิทยากรมีของแจกให้กับนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมถาม-ตอบ ถ้าตอบคำถามถูกก็จะได้รับรางวัล อีกทั้งเป็นการผ่อนคลายบรรยากาศจากการฟังบรรยายได้อีกด้วย

สารและสื่อ

จากการศึกษาประเด็นสารและสื่อ ผู้วิจัยค้นพบว่า กลุ่มเป้าหมาย 2 กลุ่ม มีความสนใจในสารและสื่อต่างกัน กลุ่มแรกคือ นักเรียน ซึ่งสารและสื่อที่นำดึงดูดความสนใจในที่นี้ ก็คือ การเน้นที่รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา มากกว่า รายละเอียดของเนื้อหา เนื่องจาก เนื้อหาที่วิทยากรของธนาคารนำมาเสนอ จะเน้นการบรรยายเป็นหลัก ทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย เพราะต้องนั่งฟังอย่างเดียว เป็นระยะเวลาประมาณ 2 ชั่วโมง ดังนั้น ในการนำเสนอเนื้อหาของวิทยากร ควรจะมีลูกเล่นโดยการเชื่อมโยงเนื้อหาพื่นๆ เดิมๆ ให้เข้ากับตัวสื่อ ที่เป็นที่ยิยมในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความสนใจ ซึ่งนักเรียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ วิธีการนำเสนอสารและสื่อให้ดึงดูดความสนใจได้ ดังนี้ อยากให้วิทยากรนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบของการตูน นิทาน ละคร เกมส์ มากกว่าการนำเสนอในรูปแบบของ Power Point ส่วนกลุ่มเป้าหมายที่สองคือ ครู ซึ่งครู จะเน้นที่รายละเอียดของเนื้อหา มากกว่า รูปแบบการนำเสนอเนื้อหา โดยพบว่า เนื้อหาที่วิทยากรนำมาบรรยาย มีความละเอียดครอบคลุมและมีการเชื่อมโยงเนื้อหาดี และเป็นการจุดประกายให้ครูอยากที่จะนำไปสอนนักเรียน โดยแนะนำให้เพิ่มเนื้อหาเรื่อง การออมเน้นเรื่องการลงทุน ส่วนสื่อที่ใช้ก็คือ Power Point โดยครูได้เห็นความเห็นว่าละเอียดดี ไม่ต้องเพิ่มเติมอะไร เหมาะกับการนำเสนองานเพื่อให้ความรู้ ส่วนสื่อที่อยากให้เพิ่มคือ เอกสารเกี่ยวกับการลงทุน

ผู้นำเสนอ

ในการวิจัยครั้งนี้ ศึกษาผู้นำเสนอ ในส่วนของความน่าเชื่อถือ และการโน้มน้าวใจ น้ำเสียง ลีลา และท่าทาง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม เห็นตรงกันว่า วิทยากรอาสาสมัครจากธนาคารมีความน่าเชื่อถือ เพราะมาจากองค์กรทางธุรกิจที่มีความมั่นคง และเนื้อหาที่นำมาเป็นสิ่งทีวิทยากรถนัดอยู่แล้วในด้านของการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน จึงนำมาบรรยายได้อย่างละเอียดครบถ้วน ทั้งนี้ครูโรงเรียนโยธินบูรณะ ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า วิทยากรจะรู้สึกเรื่องการบริหารจัดการการเงิน รู้เทคนิค รูปแบบ ต่างๆ ของธนาคารที่ครูไม่รู้ และมีการเตรียมเนื้อหาเป็นอย่างดี จึงนำมาบรรยาย ได้อย่างน่าสนใจ และในส่วนของ การโน้มน้าวใจ น้ำเสียง ลีลา ท่าทาง กลุ่มเป้าหมายทั้ง 2 กลุ่ม ก็มีความเห็นตรงกัน คือวิทยากรตั้งใจสอนด้วยอารมณ์ที่ยิ้มแย้มแจ่มใส น้ำเสียงสะกดผู้ฟังและเห็นความตั้งใจของวิทยากรที่ต้องการนำเนื้อหาไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงๆ แต่อยากให้วิทยากรสร้างอารมณ์ขันมากขึ้น เพื่อให้บรรยากาศดูผ่อนคลาย ทั้งนี้ นักเรียนโรงเรียนจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย ได้เพิ่มเติม ประเด็นด้านผู้นำเสนอคือ ไม่อยากให้มีช่องว่างระหว่างวัยมากเกินไประหว่างวิทยากรกับนักเรียน เพราะนักเรียนจะได้กล้าถาม กล้าตอบ ได้มากกว่านี้ ซึ่งสอดคล้อง กับ Everette M. Roger (1993) ที่ได้เสนอว่า การสื่อสารจะมีประสิทธิภาพและเป็นไปอย่างราบรื่น คุณลักษณะระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารเป็นปัจจัยสำคัญที่จะอธิบายว่า ใครถ่ายทอดข่าวสารไปยังใคร จะมีประสิทธิภาพในการถ่ายทอดข่าวสารแค่ไหน ทั้งนี้การสื่อสารจะเป็นไปด้วยความราบรื่น เมื่อผู้ส่งสารมีคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน (Homophily) เช่น อายุ ทัศนคติ ค่านิยม การศึกษา อาชีพ สถานะทางสังคม ฯลฯ โดยบุคคลส่วนใหญ่จะมีความสบายใจที่จะติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ที่คล้ายคลึงกับตนมากกว่า การพูดคุยกับบุคคลที่แตกต่างกับตน ซึ่งต้องใช้ความพยายามมากที่จะทำให้การสื่อสารประสบผล เพราะการสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน (Heterophily) อาจทำให้การรับรู้ที่ไม่สอดคล้องกันก็ได้ และผู้รับสารเองอาจจะมีความรู้สึกไม่สะดวกหรือไม่สบายใจที่จะทำการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

1. ในประเด็นของกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้ความรู้ พบว่า นักเรียนจะสนใจในรูปแบบการนำเสนอสารมากกว่าเนื้อหาสาร ส่วนครูจะสนใจในเนื้อหาสารมากกว่ารูปแบบการนำเสนอสาร ดังนั้นในการเตรียมเนื้อหาที่จะนำไปบรรยายนั้น โครงการพัฒนาเยาวชนจึงควรคำนึงว่าต้องไปบรรยายให้แก่ผู้รับสารกลุ่มใด ถ้าผู้รับสารมีความแตกต่างกัน ควรเตรียมเนื้อหาที่เหมาะสมกับทั้ง 2 กลุ่ม คือ มีเนื้อหาที่ครอบคลุมและเข้าใจง่ายพร้อมกับรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ ในรูปแบบของละคร นิทาน เกมส์ เป็นต้น แต่ถ้าจะไปบรรยายให้ครูฟังอย่างเดียว ในเรื่องของรูปแบบการนำเสนออาจไม่ต้องพิจารณามาก เพราะครูจะสนใจในเนื้อหา และเทคนิค วิธีการนำเสนอ มากกว่าว่าจะนำไปบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนได้อย่างไร และจากการวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษา 2 กลุ่มเป้าหมายได้แก่นักเรียนและครู ที่มีคุณลักษณะแตกต่างกันทางด้านประชากร คืออายุและอาชีพ ซึ่งผลการวิจัยหลายประเด็นมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ฉะนั้นในการที่จะไปบรรยายแต่ละครั้ง วิทยากรควรมีการวิเคราะห์ผู้รับสารก่อนไปบรรยายทุกครั้ง เพื่อจะให้เกิดประสิทธิภาพทางการสื่อสารสูงสุด

2. ในประเด็นของกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ จากการวิจัยพบว่า วิทยากรอาสาสมัครมีความน่าเชื่อถือ เพราะจากการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานด้านธุรกิจธนาคาร แต่ในเรื่องของการโน้มน้าวใจนั้น ควรจะเพิ่มในส่วนของการสร้างอารมณ์ขัน เพื่อให้บรรยากาศดูผ่อนคลาย และดึงดูดความสนใจให้กลุ่มเป้าหมายให้มาสนใจกับเนื้อหามากขึ้น ข้อค้นพบอีกประเด็นคือ ช่องว่างระหว่างวัยของวิทยากรและนักเรียน ทำให้ความสามารถในการรับรู้สารน้อยลง แต่เนื่องจาก การมาเป็นวิทยากรของพนักงานนี้ เป็นการมาร่วมในลักษณะ "จิตอาสา" จึงค่อนข้างยากที่จะกำหนดอายุของวิทยากร และความรู้ความถนัดของวิทยากรแต่ละท่านก็ไม่เหมือนกัน แต่ก็เป็นสิ่งที่โครงการควรพิจารณาในการบรรยายครั้งต่อไป ซึ่งอาจจะเป็นการประเมินของผู้รับสารในแต่ละครั้งที่มีการบรรยาย เพื่อให้ผู้รับผิดชอบโครงการพัฒนาเยาวชน ทราบเป็นแนวทางว่า วิทยากรท่านใดเหมาะกับการไปบรรยายให้ครูฟังและท่านใดเหมาะไปบรรยายให้นักเรียนฟัง เป็นต้น

3. ในประเด็นของกลยุทธ์การใช้สื่อ ซึ่งข้อสรุปจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีการใช้สื่อใน 3 ประเภท คือ สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ โดยสื่อที่ใช้มากที่สุดคือ สื่อบุคคล

เพราะวัตถุประสงค์หลักของโครงการ คือเน้นการบรรยาย โดยข้อเสนอแนะด้านสื่อบุคคลคือ ประเด็นเดียวกับผู้ส่งสาร ในส่วนของสื่อเฉพาะกิจ ก็คือ แผ่นพับ และ Power Point นักเรียนกล่าวว่า ยังไม่น่าสนใจเท่าที่ควร เนื่องจากมีความเป็นวิชาการมากเกินไป อีกทั้งยังเป็นรูปแบบเดิมๆ ไม่แปลกใหม่ ทำให้ไม่น่าสนใจ ดังนั้น ผู้มีส่วนรับผิดชอบในกระบวนการผลิตสื่อ จึงควรสร้างสรรค์รูปแบบสื่อให้มีความทันสมัยดึงดูดความสนใจมากขึ้น ซึ่งหากมีงบประมาณที่พอเพียง เห็นควรจ้างนักออกแบบมืออาชีพในการจัดทำเนื้อหาสารและรูปแบบ เพื่อให้ผู้รับสารมีความสนใจและนำสื่อเฉพาะกิจไปใช้อย่างแท้จริง แต่ถ้าหากมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ อาจจะขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานในธนาคาร ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการออกแบบสื่อต่างๆ ซึ่งได้แก่ ฝ่ายโฆษณาและส่งเสริมการขาย เพื่อให้ผู้รับสารมีความสนใจและนำสื่อเฉพาะกิจไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง เนื่องจากสื่อเฉพาะกิจเป็นสื่อที่สำคัญในการจัดกิจกรรม สุดท้ายคือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในที่นี้คือ E-Mail เป็นสื่อที่ทันสมัย แต่อาจจะจำกัดเฉพาะกลุ่ม เพราะครูไม่ได้ใช้ E-Mail กันทุกท่าน ซึ่งในที่นี้อาจจะมีการชี้แจงถึงความจำเป็นกับสื่อชนิดนี้ กับครู ในเรื่องของความสะดวกและรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร และความแม่นยำของสาร เพราะสามารถส่งสาร ในส่วนที่เป็นตัวอักษร รูปภาพและมัลติมีเดียได้ เหมาะสำหรับการสื่อสารในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นอย่างยิ่ง

4. ในประเด็นของกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อการสร้างเครือข่าย ในที่นี้คือ การสร้างเครือข่ายภายในธนาคาร จากผลการวิจัย พบว่า ยังมีการประชาสัมพันธ์ภายในธนาคารค่อนข้างน้อย สำหรับโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง คือมีเพียง Web Pages ส่วนกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม ใน Intranet ของธนาคารเท่านั้น ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ทางโครงการ ยังต้องการวิทยากรอาสาสมัคร อีกเป็นจำนวนมาก และผู้วิจัยเชื่อว่ยังมีพนักงานอีกหลายท่านที่อยากเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเพื่อสังคม เพราะเป็นว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์กับธนาคารและโรงเรียน โดยข้อเสนอแนะคือ อาจจะเพิ่มการประชาสัมพันธ์ ผ่านทางเสียงตามสายของธนาคาร (ในส่วนสำนักงานใหญ่) หรือเป็นการส่ง E-Mail เวียนให้พนักงานทุกคนของธนาคารได้ทราบถึงกิจกรรมของโครงการ เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของพนักงาน เป็นต้น

5. ในประเด็นการมีส่วนร่วม ด้านวิธีการสร้างการมีส่วนร่วม ในที่นี้คือการจัดกิจกรรมกับนักเรียน ในโครงการค่ายเศรษฐกิจพอเพียง “เดินตามรอยพ่ออย่างพอเพียง” ของโรงเรียนจุฬาภรณราชวิทยาลัย เพชรบุรี ระหว่างวันที่ 14-16 พฤษภาคม 2549 พบว่า การบรรยายเรื่องการบริหารจัดการการเงินโครงการ (ธุรกิจ) ของธนาคารไทยพาณิชย์ นั้น ได้กำหนดให้เป็นกิจกรรมแรกและในวัน

แรกของค่าย โดยข้อค้นพบจากการวิจัยคือ นักเรียนยังไม่พร้อมที่จะรับสารที่เป็นเนื้อหาหนักๆ และเนื่องจากเป็นกิจกรรมค่าย ที่มีนักเรียนจากหลายโรงเรียนในเขตพื้นที่มารวมกัน ควรมีกิจกรรมการละลายพฤติกรรมกับเพื่อนๆ ต่างโรงเรียนก่อน ควรมีการเข้ากลุ่มกันเพื่อร่วมกันทำงาน ซึ่งให้นักเรียนได้ทราบแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อไปประกอบเข้ากับวิถีชีวิตโดยโยง เข้ากับกิจกรรมที่ทำ เช่น ให้นักเรียนเข้าร่วมฐานที่มีการปฏิบัติจริงก่อน เพื่อกระตุ้นความสนใจ เพราะจากการศึกษานี้ พบว่านักเรียนจะชอบการปฏิบัติจริงมากกว่าการฟังการบรรยาย ฉะนั้นควรเริ่มให้นักเรียนได้ปฏิบัติ อย่างฐานการทำเค้กจากเห็ดเป่าฮื้อ ซึ่งนักเรียนจะมีส่วนในการคิดวิเคราะห์ไย ระหว่างการเข้าฐานนั้นๆ ว่า ทำเค้กไปเพื่ออะไร เพื่อกิน เพื่อขาย ขายแล้วได้เงินมา แล้วจะจัดการกับเงินที่ได้มาอย่างไร แล้วจึงค่อยไปสู่ องค์ความรู้ที่ธนาคารให้ ในเรื่อง การบริหารจัดการการเงิน โครงการ (ธุรกิจ) ซึ่งอาจจะวางไว้ในกิจกรรมค่ายในวันสุดท้าย เพื่อให้เด็กเห็นความสัมพันธ์ของการโยงองค์ความรู้ ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า จะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนจริงๆ ฉะนั้น ในการจัดกิจกรรมอะไร ก็ควรมีการวางแผนโครงสร้างของกิจกรรมให้เหมาะสม ทั้งในเรื่องของเวลา การจัดคิว ผู้พูด ผู้ฟัง เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมลุล่วงไปได้ด้วยดี

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. เนื่องจากงานวิจัยครั้งนี้ ศึกษากลยุทธ์การสื่อสารโครงการพัฒนาเยาวชนตามแนวพระราชดำริ เศรษฐกิจพอเพียง ของธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ในระยะเริ่มแรก เพราะเป็นโครงการใหม่ของธนาคาร และมีกลุ่มตัวอย่างคือโรงเรียนต้นแบบ 2 โรงเรียนคือ โรงเรียนในภูมิภาค 1 โรงเรียน ได้แก่โรงเรียนจุฬารัตนราชวิทยาลัย เพชรบุรี และ โรงเรียนในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 1 โรงเรียน คือ โรงเรียนโยธินบูรณะ ฉะนั้น ผลการศึกษาที่ได้ จึงมีลักษณะเฉพาะตามบริบทโรงเรียนที่ศึกษา ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ขณะนี้ ทางโครงการฯ ได้ขยายไปสู่โรงเรียนอื่นๆ มากขึ้น จึงควรทำการศึกษา เพื่อจะได้ทราบถึงการมีส่วนร่วมของโรงเรียนอื่นๆ ในภูมิภาคที่ต่างกัน
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสารของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการว่า มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินและ มีการบริหารจัดการการเงินอย่างไรบ้าง หลังจากได้รับองค์ความรู้ที่ธนาคารได้บรรยายให้ฟัง สำหรับการวางแผนกลยุทธ์การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น ในโรงเรียนอื่นๆ

3. การเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยในเรื่องการมีส่วนร่วม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า วิธีการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย นอกจากวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแล้ว ควรเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือการวิจัยชนิดอื่นๆ ด้วย เช่น การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการจัดกลุ่มสนทนา เป็นต้น
4. ควรมีการศึกษาเรื่อง การสื่อสารเกี่ยวกับกิจกรรมองค์กรเพื่อสังคม ในภาคธุรกิจอื่นๆ ด้วย เพราะเห็นว่าเป็นเรื่องที่เป็นประโยชน์ และสามารถเพิ่มทัศนคติเชิงบวกได้ว่า องค์กรภาคธุรกิจนั้น ไม่ได้ดำเนินกิจการเพื่อหวังกำไรเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีภารกิจกำไรให้แก่สังคมอีกด้วย